

ONDERWIJSVISITATIE

audiovisuele techniek

Een onderzoek naar de kwaliteit van de één-cyclus-opleiding
audiovisuele techniek aan de Vlaamse hogescholen

V L H O R A

V l a a m s e H o g e s c h o l e n r a a d

december 2003

voorwoord

De visitatiecommissie van de opleiding audiovisuele technieken brengt met dit rapport verslag uit over haar bevindingen, conclusies en aanbevelingen die resulteren uit het onderzoek dat zij in het voorjaar van 2003 heeft verricht naar de kwaliteit van de één-cyclus-opleiding audiovisuele techniek in Vlaanderen.

De visitatie en dit rapport passen in de werkzaamheden van de hogescholen en van de Vlaamse Hogescholenraad (VLHORA) met betrekking tot de kwaliteitszorg van het hogescholenonderwijs, zoals bepaald in artikel 58bis van het hogescholendecreet van 1994.

Met dit rapport wordt de bredere samenleving geïnformeerd over de wijze waarop de hogeschool en meer bepaald de betrokken opleiding omgaat met de kwaliteit van haar onderwijs. Toch is het rapport in de eerste plaats bedoeld voor de hogeschool die de opleiding aanbiedt. Op basis van de bevindingen van het rapport kan de hogeschool nu en in de nabije toekomst actie nemen om de kwaliteit van het onderwijs in de opleiding te handhaven en verder te verbeteren.

De lezer moet er zich echter terdege bewust van zijn dat het rapport slechts een momentopname biedt van het onderwijs in de opleiding en dat de rapportering van de visitatiecommissie slechts één fase is in het proces van kwaliteitszorg.

De VLHORA dankt allen die meegewerkt hebben aan het welslagen van dit proces van zelfevaluatie en visitatie.

De visitatie was niet mogelijk geweest zonder de inzet van al wie binnen de hogeschool betrokken was bij de voorbereiding en de uitvoering ervan.

Tevens is de VLHORA bijzondere dank verschuldigd aan de voorzitter en de leden van de visitatiecommissie voor de betrokkenheid en deskundige inzet waarmee zij hun opdracht hebben uitgevoerd.

Luc Van de Velde
secretaris-generaal

Guy Aelterman
voorzitter

inhoudsopgave

voorwoord	2
de visitatie audiovisuele techniek	4
1 inleiding	4
2 de visitatiecommissie	4
2.1 samenstelling	4
2.2 taakomschrijving	5
2.3 werkwijze	5
2.3.1 voorbereiding	5
2.3.2 bezoek aan de instelling	5
2.3.3 rapportering	6
bevindingen en aanbevelingen	7
1 de opleiding audiovisuele techniek in Vlaanderen	7
1.1 beschrijving van de thema's	7
1.1.1 beschrijving van het beleid en kwaliteitszorg van de opleiding	7
1.1.2 concretisering kwaliteitszorg in de opleiding	8
1.1.3 personeel	9
1.1.4 materiële en financiële randvoorwaarden	10
1.1.5 onderwijsdoelstellingen	11
1.1.6 opleidingsprogramma: opbouw en inhoud	12
1.1.7 afstudeerwerk en werkveldervaring	13
1.1.8 internationale dimensie	14
1.1.9 leersituatie: onderwijsvormen en leermiddelen	14
1.1.10 toetsing en evaluatie	14
1.1.11 studie en studentenbegeleiding	15
1.1.12 studeerbaarheid en studierendement	15
1.1.13 afgestudeerden	16
1.1.14 maatschappelijke dienstverlening	16
1.2 conclusies	16
2. terugmeldingsrapporten	18
2.1 Erasmushogeschool Brussel	18
2.1.1 beschrijving van de thema's	18
2.1.2 conclusies	31
2.2 Hogeschool voor Wetenschap & Kunst	33
2.2.1 beschrijving van de thema's	33
2.2.2 conclusies	42
2.3 Karel de Grote-Hogeschool	44
2.3.1 beschrijving van de thema's	44
2.3.2 conclusies	54
bijlagen	56
curriculum vitae van de visitatieleden	56
thema's van het zelfevaluatierapport	57
bezoekschema	63

de visitatie audiovisuele techniek

1 inleiding

In dit rapport brengt de visitatiecommissie verslag uit van haar bevindingen over de onderwijskwaliteit van de opleiding audiovisuele techniek, die zij in voorjaar van 2003 in opdracht van de Vlaamse Hogescholenraad (VLHORA) heeft onderzocht.

De opleiding is een één-cyclus-opleiding die aangeboden wordt door de drie hogescholen: Erasmushogeschool Brussel, Hogeschool voor Wetenschap & Kunst, Karel de Grote-Hogeschool.

Dit initiatief past in de werkzaamheden van de hogescholen en van de VLHORA met betrekking tot de kwaliteitszorg van het hogescholenonderwijs, zoals bepaald in artikel 58bis van het hogescholendecreet van 1994.

2 de visitatiecommissie

2.1 samenstelling

De visitatiecommissie werd samengesteld door de Raad van Beheer van de VLHORA in zijn vergadering van 10 juni 2002.

De commissie is als volgt samengesteld:

voorzitter

- Ernest Mathijs

secretaris

- Jan Geens

leden

- Guido Canfyn
- Marc Van Bilsen
- Filip Van Cauwelaert
- Rudi Van Den Bossche

Voor een kort curriculum vitae van de commissieleden, zie bijlage 1.

2.2 taakomschrijving

De visitatiecommissie heeft als taak op basis van het door de hogeschool opgestelde zelfevaluatierapport en door middel van ter plaatse te voeren gesprekken, na te gaan in hoeverre de kwaliteit van de onderwijsprocessen van de opleiding, geconcretiseerd in 15 thema's, beheerst wordt en aanbevelingen te formuleren om te komen tot kwaliteitsverbetering binnen de betrokken opleiding.

Voor de thema's van de zelfevaluatie, zie bijlage 2.

2.3 werkwijze

2.3.1 voorbereiding

De visitatiecommissie werd geïnstalleerd op 5 februari 2003. Tijdens deze vergadering werd de handleiding van het visitatieproces toegelicht.

In de installatievergadering heeft de commissie de bezoekdagen vastgelegd, het bezoekschema opgesteld en de wijze van voorbereiding van het bezoek besproken.

De commissie analyseerde het zelfevaluatierapport en de bijlagen om zich een beeld te vormen van de opleiding en van de kwaliteitszorg in de opleiding.

Individuele bevindingen, commentaar en punten van verdere bevraging werden besproken op de voorbereidende vergadering van 5 mei 2003.

2.3.2 bezoek aan de instelling

Tijdens het bezoek heeft de commissie gesprekken gevoerd met alle geledingen die betrokken zijn bij het onderwijs in de opleiding audiovisuele techniek. De gesprekken zijn een goede aanvulling geweest op het zelfevaluatierapport en werden door de commissie als open ervaren.

Tijdens het bezoek werd in de mogelijkheid tot bijkomende gesprekken voorzien. Deze mogelijkheid kon worden gebruikt zowel op verzoek van personen uit de bezochte instelling als op verzoek van de visitatiecommissie.

Verder heeft de commissie kennis genomen van bijkomende informatie, zoals verslagen, cursussen, voorbeelden van examenvragen, van afstudeerwerken en van stagewerken.

Tevens werd een bezoek gebracht aan de gebouwen en de infrastructuur.

Het bezoek werd afgesloten met een mondelinge rapportering aan de beleidsverantwoordelijken, waarin de commissie haar eerste bevindingen van de visitatie weergaf.

Voor het bezoekschema, zie bijlage 3.

2.3.3 rapportering

Als laatste stap in het visitatieproces legt de commissie haar bevindingen en aanbevelingen vast in een terugmeldingsrapport per bezochte instelling en in een globaal openbaar rapport voor de opleiding in Vlaanderen. Aangezien het een unieke opleiding betreft, heeft de commissie één rapport opgemaakt, dat geldt als terugmeldingsrapport en als openbaar rapport.

Dit rapport werd door de voltallige commissie becommentarieerd en op punt gesteld in december 2003.

De opleiding heeft de gelegenheid gekregen om op dit rapport te reageren. Voor zover de commissie zich kon terugvinden in de opmerkingen van de hogeschool, werden ze verwerkt in het rapport. De commissie heeft de opleiding op de hoogte gebracht van haar beslissing terzake.

bevindingen en aanbevelingen

1 de opleiding audiovisuele techniek in Vlaanderen

inleiding

Zich een algemeen beeld vormen van de Vlaamse opleiding Audiovisuele Techniek is geen sinecure, immers uit de bezoeken aan de instellingen die deze opleiding organiseren is gebleken dat de aangeboden opties op zich als aparte opleidingen worden ervaren en dat inhoudelijk en onderwijskundig de optie Fotografie die parallel in twee van de drie hogescholen wordt aangeboden in vele opzichten moeilijk te vergelijken is.

Drie van de vier opties, m.n. Fotografie, Cinematografie en Beeld-Geluid-Montage bestaan al zeer lang en hebben in en voor elke hogeschool die ze aanbiedt, een eigen status verworven. Assistentie Podiumtechnieken, is pas in september 1999 van start gegaan en heeft dus nog geen echte ervaring met afgestudeerden op de arbeidsmarkt.

Dat laatste is wel al vele jaren het geval voor de eerstgenoemde opties. Uit de contacten en gesprekken met de afgestudeerden en met het werkveld is gebleken dat de alumni van de drie hogescholen ten eerste door het bedrijfsleven worden gewaardeerd en zich een eigen reputatie en vaak een eigen niche hebben weten te verwerven in het arbeidsveld. Dit alles wijst erop dat de kwaliteit van deze opties naar buiten toe alleszins sterk wordt gewaardeerd.

Op welke wijze deze kwaliteit wordt bereikt en vooral of ze kan gewaarborgd blijven dank zij de huidige invulling van het curriculum en met de vandaag gehanteerde opleidingsmethodieken en ter beschikking staande middelen, was dan ook de achterliggende hoofdvraag bij de werkzaamheden van de commissie in elke bezochte opleiding.

Dit hoofdstuk bevat een combinatie van de bevindingen en beoordelingen met betrekking tot alle bezochte AVT-opties, wat leidt tot een reeks algemene aanbevelingen.

Het baseert zich dus op de afzonderlijke rapporten, hier verder opgenomen, waarin bevindingen en aanbevelingen op het niveau van elke hogeschool afzonderlijk zijn opgenomen.

De aanbevelingen die gelden voor alle bezochte opleidingen worden achteraan dit hoofdstuk geformuleerd. In wat volgt staan de per item onderzochte elementen opgesomd die als gemeenschappelijk voor de vier opties in de drie hogescholen werden ervaren. Telkens worden daarbij de positieve, sterke punten gemeld en door de commissie voor dit item verwoorde aanbevelingen ter bijsturing of correctie naar de toekomst.

1.1 beschrijving van de thema's

1.1.1 beschrijving van het beleid en kwaliteitszorg van de opleiding

Inzake het gevoerde beleid binnen de opleiding AVT stelde de commissie verschillende vormen van management vast, gaande van een autonoom unitmanagement tot een sterk van het centrale bestuur afhankelijk leiderschap. De commissie is opgevallen dat samenwerking in het globale kader van de

hogeschool niet overal even samenhangend is. Niet elke AVT-opleiding is zo georganiseerd dat ze ten volle kan gebruik maken van de synergiën die van de fusiehogeschool (en wellicht zo snel mogelijk ook van de associatie) moeten kunnen uitgaan.

Wat de interne organisatie van de bezochte opties betreft, stelde de commissie vast dat ook deze, afhankelijk van de bezochte instelling, zeer verscheiden vormen vertoont. Zo zijn er AVT-opties ingebed in een bijzonder complexe, maar efficiënte structuur die intense samenwerking mogelijk maakt met andere aanverwante opleidingen, en bestaan anderzijds AVT-opties volkomen op zichzelf in een eenvoudige schoolmatrix.

Zeker wil de commissie opmerken dat de onder de AVT-opleiding ressorterende opties zeer verscheiden van aard zijn en door de docenten die erin werken als aparte 'opleidingen' worden beschouwd: er is aldus weinig of geen synergie tussen de opties Fotografie, Cinematografie en Assistentie Podiumtechnieken. Die synergie bestaat wel tussen Audiovisuele assistentie en Beeld-Geluid-Montage.

Ter illustratie: waar NARAFI met zijn optie Cinematografie een technische maar polyvalente opleiding nastreeft, wil RITS in Beeld-Geluid-Montage afgestudeerden vormen die technisch sterk gespecialiseerd zijn in of beeld, of geluid of montage, maar dus in mindere mate polyvalent inzetbaar.

Een zorg die in elke optie leeft is om alle studerenden naast de technische bagage ook zin voor het artistieke mee te geven.

De AVT-opleidingen recruterend studenten uit alle Vlaamse gewesten.

Inzake studentenaantallen valt in alle opties de constante op van zowel de jaarlijkse grootte van het aantal studenten per optie als van de doorstroming naar hogere jaren.

studentenaantallen	KdG-Fotografie	NARAFI Fotografie	Cinematografie	RITS Beeld-Geluid-Montage	Audiovisuele assistentie	Assistentie Podiumtechn.
2000-2001	142	85	153	265	75	72
2001-2002	137	79	185	255	68	53
2002-2003	122	79	186	242	79	57

1.1.2 concretisering kwaliteitszorg in de opleiding

Elke opleiding heeft een kwaliteitszorgsysteem in opbouw. De gekozen instrumenten daartoe zijn verschillend (TRIS en PROZA) maar zijn beide naar het EFQM-model opgebouwd.

In elk van de bezochte opleidingen is zorg om de kwaliteit van het onderwijsgebeuren steeds aanwezig geweest als een interne dynamiek tot verbetering en vernieuwing, de positieve reacties vanuit het werkveld staven dit.

Intussen heeft elke betrokken hogeschool centraal een eigen kwaliteitszorgsysteem uitgewerkt of is daarmee doende. De drie hogescholen hebben daarin reeds aanzienlijk geïnvesteerd in mankracht en middelen. In elk departement waaronder de AVT-opleidingen ressorteren, is een commissie of stuurgroep kwaliteitszorg opgericht die al of niet via daartoe aangestelde kwaliteitscoördinatoren en procesbegeleiders belast is met de organisatie, uitvoering en opvolging van KZ in de opleiding(en). De commissie heeft evenwel twijfels omtrent de concrete toepassing van dit top-down-model dat zich duidelijk nog in een introductiefase bevindt en nog te weinig aansluiting heeft gevonden bij de bestaande interne dynamiek.

Het is de commissie duidelijk geworden dat de kwaliteit van de geboden AVT-opleidingen in belangrijke mate berust op informele houdingen en afspraken binnen de docententeams.

Hun velerlei contacten met het werkveld (bijv. via gastdocenten) en het betrekken van industrie en afgestudeerden bij verschillende vormen van evaluaties (bijv. bij de eindwerken) hebben tot op heden steeds bijgedragen tot aanpassing van de curricula en tot het ondernemen van kwaliteitsverbeterende acties.

De commissie stelt daarom voor om samen met de introductie van het centrale KZ-systeem, binnen elke opleiding ook de bestaande informele processen van zorg om de kwaliteit op korte tijd te gaan beschrijven en ze te formaliseren. Zo kan de impliciet bestaande kwaliteitscultuur worden geïntegreerd in het algemeen KZ-systeem van de hogeschool.

Het op elkaar afstemmen van beide 'systemen' met dus een logische inpassing in het centraal voorgestelde EFQM-systeem van de vele persoonlijke kwaliteitsvolle initiatieven van lesgevers (seminaries, lezingen, rondleidingen, gastdocenten, bezoeken,...) moetzeker ook de taak van de procesbegeleiders worden en zal de continuïteit van de nu bestaande kwaliteit verzekeren en de teams makkelijker doen geloven in de zinvolheid van het KZ-plan. Tot IKZ behoort volgens de commissie ook het werken aan het imago, de public relations en de uitstraling van de opleiding: ook de wijze van naar buiten treden vraagt om formele kwaliteitsafspraken.

1.1.3 personeel

Niet alleen inzake personeelsaantallen (aantal betrokken fysieke personen) maar ook inzake de inzet van docenten met in het werkveld verworven up to date competenties, merkte de commissie verschillen op qua personeelsmanagement.

2002-2003	Karel de Grote-Hogeschool Campus Linkeroever	Hogeschool voor Wetenschap & Kunst, campus NARAFI	Erasmushogeschool Brussel, Dept. RITS
aantal lesgevers	13 (7 f.t. – 6 part-t.)	23 (15 f.t. – 8 part-t.)	71 (15 f.t./ 56 part-t)
totaal aantal studenten	122	270	378

In de opleidingen Fotografie van Karel de Grote-Hogeschool en Hogeschool voor Wetenschap & Kunst is er voor gekozen om de praktijkvakken te laten doceren door de voltijdse lesgevers en de algemene vakken door deeltijdsen, in de andere opleidingen zijn de deeltijdsen (die allen hun taak combineren met een job in het werkveld) de praktijklectoren en worden de theorievakken overwegend door voltijdsen beheerd.

In de drie AVT-opleidingen stelde de commissie vast dat de praktijklesgevers een enthousiast team vormen met grote betrokkenheid, zij dragen de opleiding, hebben goede contacten met de studenten en vooral wie part-time voor de opleiding werken, hebben intense contacten met het bedrijfsleven en met de sectoren waartoe zij de studenten opleiden.

De praktijklectoren die hun onderwijsopdracht combineren met een deeltijdse opdracht in de sectoren van film en fotografie, scholen elkaar intern bij en hebben in het team vaak interessante mogelijkheden tot informele bijscholing ontwikkeld. De commissie stelt voor deze te formaliseren.

In de drie hogescholen wordt in het lessenrooster, vooral in de twee eerste opleidingsjaren, nog veel plaats ingeruimd voor theorievakken en algemene vorming.

De meeste van deze vakken worden als gewone hoorcolleges aangeboden. De commissie stelde vast dat wie de theorievakken onderwijst in AVT, te weinig werkt aan onderwijskundige professionalisering en vernieuwing. De opleiding dient voor hen op regelmatige basis bijscholingsinitiatieven te plannen: een strategisch bijscholingsplan dient voor hen te worden voorzien.

Duidelijke volledig uitgeschreven functiebeschrijvingen zijn meestal niet voorhanden: de commissie bedoelt hiermee dat vele opdrachten weliswaar binnen de vakgroepen in gezamenlijk overleg worden ingepland, maar dat nog te veel informeel blijft. Zij vraagt, ter wille van de continuïteit, om meer beschrijvend formaliseren.

Voor de coaching van de lesgevers dient gewerkt aan een duidelijke en planmatige aanpak, waarin dan ook de functioneringsgesprekken (die in de drie opleidingen sporadisch of helemaal niet bestaan) een juiste plaats kunnen krijgen.

In twee van de drie bezochte opleidingen is tevens een zeer enthousiast team administratief & technisch personeel werkzaam; in één opleiding is dat niet het geval en treedt het opleidingshoofd op als administratieve spil slechts vanop afstand ondersteund door een campus van de koepelhogeschool

De werkdruk is ook bij deze teams zeer hoog: de commissie is van mening dat om het administratieve en technische luik verder kwaliteitsvol te kunnen invullen ook hier extra personeelsleden soelaas kunnen brengen.

1.1.4 materiële en financiële randvoorwaarden

Het te kleine budget waarover de drie opleidingen jaarlijks beschikken wordt volgens de commissie zeer zorgvuldig beheerd, maar leidt er toe dat noodzakelijke investeringen niet of te laat kunnen worden uitgevoerd. Zo dreigen de Fotografie-opties omwille van geldgebrek te lang te wachten met de aankoop van levensnoodzakelijk digitaal materiaal wat ertoe kan/zal leiden dat zij te laat de overstap naar digitalisatie maken.

Overigens dringt zich in de drie instellingen.

- een inhoudelijke en financiële planning op voor de in een versneld tempo door te voeren digitalisatie
De uitleendiensten in de instellingen, drukken de kosten voor de student
Het feit dat studenten ook buiten de lessen over de apparatuur en de studio's kunnen beschikken (vraagt extra uren, vaak vrijwilligerswerk van personeel) is prijzenswaardig, maar moet metertijd structureel in alle instellingen kunnen worden ingebouwd, ook omdat dit bijdraagt tot de democratisering van het h.o.

Gebouwen:

- gezien de extra taakbelasting voor het lesgevend personeel is het jammer te noemen dat zij niet over aparte werkplekken of kantoortjes kunnen beschikken. Ook de begeleiding van studenten lijdt hieronder. Bij nieuwe bouwprojecten moet hieraan de nodige aandacht worden besteed.
- Een planmatige aanpak is vereist om alle leslokalen functioneel te maken en in te richten met up-to-date didactisch materiaal
- de grote afstanden spelen in twee instellingen een negatieve rol

- voor alle instellingen vraagt de commissie dat de centrale preventiedienst de nodige aandacht besteed aan het voorzien van veilige evacuatiewegen
- een betere werking van de mediatheekdienst te worden overwogen: er zijn moderne PC's nodig met internetaansluiting, een CD-Rom-verzameling, elektronisch bereikbare publicaties, ...

De studenten beschikken over internettoegangen, mede dank zij door SOVO ter beschikking gestelde computers ...

1.1.5 onderwijsdoelstellingen

De samenstelling van de opleidingsprogramma's is gebaseerd op de beroeps- en opleidingsprofielen zoals goedgekeurd door VLOR: in elke instelling ligt een evenwichtig programma voor dat duidelijk door het werkveld wordt geapprecieerd. De in de ZER's verwoorde doelstellingen vindt de commissie relevant en actueel.

aan sterke punten is haar opgevallen:

- duidelijk wordt vanaf het tweede opleidingsjaar gewerkt aan het verwerven van beroepscompetenties. Een goede wisselwerking met werkveld en bedrijfsleven staat borg voor onderwijsinnovatie en afwisselende werkvormen.
- Vooral de lesgevers die praktijk en technieken doceren getuigen van een goede samenwerking en grote betrokkenheid
- Tussen de studenten en de praktijkdocenten bestaat over het algemeen een opgemerkte goede samenwerking: door hun stimulerende begeleiding weten
- de praktijkdocenten de studerende positief te motiveren tot grote en creatieve werkzaamheid, waarvan de getoonde eindwerken vaak heel sterk getuigen.
- de wil om studenten naast de techniciteit ook op te roepen tot creativiteit en artistieke invulling
- waar dat kan is een geslaagde vorm van samenwerking opgezet met 2C-opleidingen in de Kunsten en ontstaan voor studenten en opleidingen gedroomde doorgroeikansen van 1C naar 2C.

aandachtspunten:

- de commissie stelde vast dat niet in alle opleidingen wordt gewerkt aan het creëren van noodzakelijke meertaligheid.
- Een aantal onderwezen theorievakken vinden geen of onvoldoende aansluiting bij de aangeboden praktijk- en competentieontwikkeling: onderzoek naar de relevantie van de geboden inhoud en van de gebruikte werkvormen dringt zich op.
- De instroom van eerstejaarsstudenten met diverse achtergronden is een feit: meer differentiatie in begeleiding en onderwijs wordt hiervoor volgens de commissie een must.
- Contacten met andere (zowel Vlaamse als buitenlandse) opleidingen zijn voor de drie instellingen nog een uitdaging; door gericht gebruik te maken van gastdocenten kan hieraan worden bijgedragen.

1.1.6 opleidingsprogramma: opbouw en inhoud

In het algemeen stelde de commissie vast dat het onderscheid, niet alleen inhoudelijk maar ook inzake de transfer naar de student, tussen theorie- en praktijkvakken te groot is, hoewel en dit moet gezegd, één instelling van de afstemming van beide op elkaar opvallend meer werk heeft gemaakt.

In de eerste jaren hebben theorie en algemene vorming de bovenhand: ook omwille van de grote groepen worden de vakken meestal als hoorcolleges gedoceerd. Studenten en afgestudeerden hebben vragen omtrent de omvang en zinvolheid van enkele theorievakken.

De commissie raadt aan om bij de herstructurering in het kader van het Bolognaproces (invoering van de bachelor-master-structuur) de opleidingsprogramma's in alle studiejaren praktijkgericht te maken en de theorievakken te integreren. Ook dient de herstructurering aangegrepen te worden om andere en meer gedifferentieerde werkvormen, ingang te doen vinden, ook reeds in het eerste jaar van de opleidingen.

In de tweede en derde jaren vormen praktijk en praktijkgerichte vakken ook ter voorbereiding van het eindwerk, het hoofdbestanddeel: modulair werken is hierbij nog niet echt aanwezig, maar het is duidelijk dat de praktijkdocenten in een verdere evolutie van de opleiding de voorkeur willen geven aan een flexibel en modulair systeem.

In het algemeen kon de commissie vaststellen dat de studenten zeker vanaf hun tweede jaar een mix wordt aangeboden van hoor- en werkcolleges en van praktijkonderwijs, afgewisseld met workshops en zelfstudieopdrachten

Het is haar opgevallen dat slechts in één instelling de geïntegreerde leeromgeving Blackboard wordt gebruikt, terwijl e-learning in de andere opleidingen nog onbekend is.

De getoonde cursussen reflecteren in de meeste gevallen nog het contactonderwijs, de hoorcolleges waarvoor ze zijn ontworpen.

Of en hoe de cursussen worden geëvalueerd, op elkaar afgestemd en ingepast in het regelmatig te actualiseren curriculum, heeft de commissie onvoldoende duidelijk kunnen achterhalen.

Voor alle gevisiteerde opties raadt de commissie aan om op korte tijd fundamenteel werk te maken van het invoeren van het bachelorsysteem zoals voorzien in het recente Structuurdecreet voor het hoger onderwijs. Betrokkenheid en innovatiebereidheid van alle lesgevend en een nog betere integratie van theorie en praktijk zijn daarbij de te realiseren doelstellingen. De opleidingsverantwoordelijken dienen hiervoor een sterk en aan te houden coachingssysteem in het leven te roepen en veel overleg en coördinatie mogelijk te maken.

De artistieke component is, zoals uit de visitatie mocht blijken, in elke opleiding gewild, maar vaak nog te weinig concreet uitgewerkt: ook daarover dient bij de hervorming tussen alle lesgevers een consensus te groeien en dienen afspraken te worden gemaakt.

Ook het praktijkgericht opnemen in de nieuwe opleidingsprogramma's van werken aan meertaligheid, aan Europees en praktijkgericht denken, aan teamwork en ondernemerschap, en aan bedrijfsbeheer, vormt een noodzakelijke uitdaging bij het herschrijven in de BaMa-structuur.

Gezien de nood aan kennis van Productiebeheer dient zeker meer aandacht te gaan naar een opleiding 'Productie', die in de nieuwe structuur mogelijk via een Ba-na-Ba kan worden ingevuld.

Het inhoudelijk vermengen van fotografie met videotechneken overtuigt de commissie niet, zeker omdat zij van oordeel is dat digitalisatie van de fotografie vereist dat studerenden veel meer baat hebben bij een sterke combinatie van digitale fotografie en de ermee verwante informaticatoepassingen.

Uit de gesprekken is duidelijk gebleken dat in Vlaanderen nood is aan een opleiding/optie 'Productie' waarin o.m. opnametechnieken, scenariobeheer etc... voor Film en TV aan bod moeten komen: door gebrek aan financiële middelen kan dit niet worden verwezenlijkt, ondanks de bewezen maatschappelijke behoefte.

1.1.7 afstudeerwerk en werkveldervaring

Afhankelijk van de opties worden lange (6 maanden) en korte stages (5 à 10 dagen) door 2de en 3de-jaars al of niet verplicht doorgebracht in bedrijven, bij zelfstandigen, in het latere werkveld.

In één instelling zijn de stages voortreffelijk georganiseerd, worden opgevolgd door stagemonitoren en gewaardeerd in studiepunten. In twee instellingen is de stage een initiatief van de student zelf, niet ingeschreven in het programma en dus niet gewaardeerd in studiepunten.

Studentenafgevaardigden, werkgevers en derdejaars uit beide instellingen vragen om een prioritaire aandacht voor de stageproblematiek en de –begeleiding.

De commissie raadt beide instellingen aan om de dubbelzinnigheid omtrent de al- of niet verplichte stage snel op te lossen. Zij adviseert de beide opleidingen om het belang van praktijkgerichte stages goed in te schatten en stelt voor dat zij een duidelijk formeel kader zouden uitwerken (met studiepuntenwaardering, verzekeringsaspecten, stagemonitoring, enz...) om stages in de toekomst op te nemen als een verplicht, wel te omschrijven onderdeel van de AVT-opleiding.

Het eind- of afstudeerwerk

De commissie waardeert de inspanningen die de drie opleidingen zich getroosten om de kost voor de student van het eindwerk in de hand te houden.

De begeleiding (promotor, eindwerkcoördinator, interne- en/of externe mentor) van het eindwerk vertoont sterke verschillen, evenals de waardering in studiepunten.

In één instelling staat de weging (slechts 8 studiepunten) voor het eindwerk niet in verhouding tot de werklast van de doorsnee-student, bij andere opties schommelt de weging tussen 18 en 34 studiepunten.

De commissie vraagt dat elke opleiding goed zou waken over de bereidheid tot effectieve medewerking/begeleiding van de externe promotoren en raadt aan de begeleiding van de eindwerken op de eerste plaats intern te houden waarbij zij tevens aanbeveelt om alle lesgevend personeel (ook de lesgevers algemene vakken) te betrekken bij het proces ervan.

De verdediging en beoordeling van de geleverde eindwerken is over het algemeen degelijk georganiseerd en wordt aangegrepen om ook afgevaardigden uit de sector en het bedrijfsleven als juryleden te betrekken.

De commissie benadrukt tenslotte dat in het algemeen de resultaten van de eindwerken voortreffelijk zijn en dat ze vaak een hoge waardering genieten.

1.1.8 internationale dimensie

De vertegenwoordigers uit het werkveld pleiten ervoor om de leerplannen meer Europees gericht te maken (Internationalisation at Home) en om systematisch te zorgen voor internationale uitwisselingen van studenten en van lesgevers.

In de meeste AVT-opties hebben enkele lesgevers internationale contacten en worden vaak verspreide en ad hoc internationale initiatieven genomen. Internationale coördinatoren informeren de studenten en zorgen meer en meer voor mogelijke internationale uitwisseling met steun van de Europese uitwisselingsprogramma's.

De commissie kon ervaren dat het gebrek aan voldoende talenkennis en taaltraining een obstakel vormt voor internationale uitwisselingen. Zij suggereert in het bijzonder om ook partnerscholen te zoeken in Nederland en Duitsland en raadt aan alle genomen internationale initiatieven te inventariseren, ze te evalueren en, wat de opleiding echt ten goede komt, te formaliseren.

1.1.9 leersituatie: onderwijsvormen en leermiddelen

In elk geval raadt de commissie aan om op een systematische en gestructureerde wijze de theorie- en praktijkpakketten (ook de algemeen vormende opleidingsonderdelen) waar nodig nog meer op elkaar af te stemmen. Daartoe is de medewerking van beide groepen lesgevers onontbeerlijk. Het vraagt om coaching van de lesgevers ten einde innovatieve werkvormen (met gebruik van ICT!) en interdisciplinaire lesmethodes in alle opties te kunnen garanderen.

1.1.10 toetsing en evaluatie

In de meeste opties geldt het eerste jaar als een selectiejaar. Vanaf het tweede jaar worden de praktijkvorderingen van de studenten veelal via permanente evaluatie opgevolgd en worden zowel de afgeleverde 'producten' als het proces ertoe beoordeeld.

Het contract met de student is in de drie instellingen duidelijk opgesteld en laat de student toe om van bij de start te weten wat van hem wordt verwacht en hoe zijn kennis, verworven competenties en opdrachten zullen worden beoordeeld.

Elke optie heeft specifieke evaluatievormen ontwikkeld en vormen van coaching, feedback en begeleiding van de student naar aanleiding van beoordelingen.

Een aandachtspunt betreft de beoordeling van door eerstejaarsstudenten als opdrachten gemaakte foto's in de optie fotografie. Aan de studenten dient duidelijk te worden medegedeeld op welke basis zijn/haar foto's worden beoordeeld.

1.1.11 studie en studentenbegeleiding

Alle gehoorde studenten stellen dat zij de studiebegeleiding als positief ervaren. In de drie instellingen bestaat duidelijk een goede relatie tussen de lesgevers en de studenten.

Het werken met zgn. studiementoren die alle eerstejaars effectief opvolgen en begeleiden en de uitbouw van een monitoraat waar studenten inhaallessen kunnen verkrijgen en bijkomende informatie over hun vakken, heeft de commissie in één van de instellingen als een bijzonder sterk punt ervaren.

Twee instellingen informeren de studenten via hun website over alle wijzigingen in het lessenrooster en met detailomschrijvingen van de uit te voeren opdrachten.

In twee van de drie instellingen ontdekt de commissie een cultuurverschil tussen het coachen en begeleiden van studenten door wie theorie/ algemene vorming geeft en de lesgevers die praktijk doceren.

Als aanbeveling vanuit het overleg met de studenten stelt de commissie dat erover gewaakt dient te worden dat evaluaties van werkstukken van studenten bij voorkeur gebeuren in overleg tussen lesgevers zodat studenten steeds een goed onderbouwde beoordeling verkrijgen.

In twee van de drie instellingen wordt de studentenparticipatie algemeen geapprecieerd en als democratisch ervaren.

Voor elke instelling is een ombudspersoon werkzaam en kunnen studenten ook een beroep doen op de centrale sociale dienst (SOVO). De werking en geboden ondersteuning van beide diensten is voor de studenten niet altijd voldoende duidelijk.

1.1.12 studeerbaarheid en studierendement

Uit de slaagcijfers concludeert de commissie dat in dit opzicht een groot verschil bestaat tussen enerzijds de opties Fotografie en Assistentie en anderzijds de opties Cinematografie en Beeld-Geluid-Montage. Wordt in de eerstgenoemde opties een slaagpercentage gehaald van van 55 tot 60% dan blijkt dit in Ciné en BGM niet hoger te liggen dan 17 à 22 %.

De lesgevers verklaren de grote uitval als een gevolg van een te zwakke vooropleiding in het S.O., het ontbreken van een voldoende brede basis en specifiek voor de film-opties omwille van een Gebrek aan maturiteit van de student. Als bijzonder aandachtspunt vraagt de commissie de instellingen een andere strategie uit te bouwen om de studenten vooraf beter te informeren over wat van hen wordt verwacht, zowel inhoudelijk als naar verwachte inzet en werkkracht. Anderzijds dient erover te worden gereflecteerd of de thans gehanteerde studiebevorderende maatregelen en de concrete toepassing ervan wel volstaan. Zijn in alle gedoopte vakken voldoende incentives ingebouwd om te leren leren?

1.1.13 afgestudeerden

De afgestudeerden zijn tevreden over de genoten opleidingen. Specifiek de verworven techniciteit ervaren ze als zeer positief. De geïnterviewden merken op dat ze onmiddellijk na het behalen van hun diploma werk in de sector hebben gevonden.

Als verbeterpunten suggereren de afgestudeerden zelf: de organisatie van een verplichte niet te korte stage, het opdrijven van digitalisatie in de opleiding, het afbouwen van niet relevante vakken, meer aandacht schenken aan het creatieve en artistieke.

Geen van de drie instellingen heeft een gestructureerde alumniwerking. De commissie beveelt daarom aan om een degelijk alumni beleid uit te bouwen, ook ten einde de contacten met de sector te intensifiëren en bijvoorbeeld alumni uit te nodigen voor lezingen, workshops, ...

1.1.14 maatschappelijke dienstverlening

In geen van de drie instellingen is dienstverlening aan de maatschappij noch wetenschappelijk onderzoek op een systematische wijze uitgebouwd.

Nochtans hebben de drie instellingen zich in meer of mindere mate in de Vlaamse wereld van kunst en cultuur een reputatie weten op te bouwen. Om die te bestendigen en te versterken zou op de eerste plaats in elke instelling gewerkt moeten worden aan een beschrijven en formaliseren van de jaarlijks ondernomen inspanningen op dit vlak en zou daarnaast best worden gewerkt aan een strategisch beleid terzake.

Wat onderzoek betreft, stelt de commissie vast dat ten gevolge van de huidige taakbelasting van het personeel en van het ontbreken van voldoende financiële middelen niet verwacht kan worden dat de gevisiteerde opleidingen op korte termijn systematisch onderzoeksopdrachten kunnen gaan realiseren.

1.2 conclusies

Tevredenheid

Over het algemeen oordeelt de commissie positief over de bezochte AVT-opleidingen. Hun onderwijskundige inhoud is goed tot zeer goed. Toch zijn er volgens haar een aantal aspecten waaraan gewerkt dient te worden: de commissie formuleerde ze als volgt:

Aanbevelingen tot verbetertrajecten:

De door de centrale hogeschoolbesturen voorgeschreven PROZA- en TRIS- kwaliteitsinstrumenten, dienen dringend vertaald te worden naar en in de drie bestaande hogeschoolculturen. Alleen door formele om- en overzetting van de in de instellingen al vele jaren bestaande informele kwaliteitservaringen in de centraal gekozen EFQM-strategie kunnen de AVT-opleidingen een eigen geformaliseerd KZ-systeem verwezenlijken.

Afhankelijk van de huidige situaties zal het beleid van de drie instellingen strategische keuzes moeten maken met het oog op het verbeteren en/of aanpassen van de materiële infrastructuur (ook en vooral inzake veiligheid) en voorzieningen ten einde de nu bestaande kwaliteit van onderwijs te waarborgen en de razendsnelle evoluties van de sector te kunnen opvolgen.

Specifiek voor de optie Fotografie wenst de commissie de noodzaak te benadrukken om de evolutie naar digitalisatie versneld en planmatig uit te voeren.

Het aspect internationalisering/ europeanisering en meertaligheid dient prioriteit te hebben: niet enkel de uitwisseling van studenten en lesgevers moet aandacht krijgen, er dient door de opleiders werk te worden gemaakt van het leggen van effectieve en blijvende contacten met buitenlandse instellingen die vergelijkbare opleidingen aanbieden. Aldus zal ook het internationale karakter van de opleidingen kunnen toenemen.

De commissie raadt het beleid aan te reflecteren over de slaagratio's vooral in de eerste jaren en uit te zoeken op welke wijze de succesratio in de toekomst verbeterd kan worden.

Binnen elke optie moet nu systematisch en snel gewerkt worden aan de invoering van het bachelorsysteem zoals voorzien in het recent decreet op het hoger onderwijs.

Het moet binnen elke AVT-optie een permanente zorg zijn en blijven de theorie- of steunvakken en de algemene vakken regelmatig te screenen op hun relevantie voor de opleiding. Naast de samenhang ervan met de andere opleidingsonderdelen dienen ze voor de student motiverend te zijn en hem aan te spreken als essentiële bijdragen in de vorming van zijn cultuur- en maatschappijvisie.

Een en ander vereist tevens een voor het onderwijzend personeel goed uit te bouwen bijscholings- en coachingsbeleid.

- In het kader van de evolutie van de laatste jaren stellen we vast dat i.p.v. gedifferentieerd te werken, de opleidingen/opties meer geïntegreerd dienen te worden
- De commissie stelt zich de vraag of het niet wenselijk is de drie opties (Fotografie, BGM en Cinematografie) uit te werken/aan te bieden als een meer geïntegreerde opleiding 'Beeldvorming'. Het is immers moeilijk de huidige opdeling te behouden, FOTO en CINE groeien steeds meer naar elkaar.
- Is het niet zinvoller de verschillende opties te integreren en te werken naar een geïntegreerde visie en benaming?

De sector Audiovisuele technieken is onderhevig aan een enorme evolutie.

De opleidingen en opties AVT moeten deze evolutie volgen

Een opleiding Podium-assistentie is volgens de commissie (en de sector) nodig, maar hoort hier niet noodzakelijk onder thuis.

Voorts vraagt de commissie zich af of het vasthouden aan het onderscheid tussen foto, video en cine niet beter vervangen wordt door een geïntegreerde richting Beeldvorming.

De commissie beseft dat niet alle opties onder één noemer te brengen zijn, maar wil tevens voorstellen om de fragmentering te vervangen door integratie en duidelijkheid.

2. terugmeldingsrapporten

2.1 Erasmushogeschool Brussel

inleiding

De opleiding audiovisuele technieken wordt georganiseerd op de campus RITS, behorende tot de Erasmushogeschool Brussel. RITS was tot 1994-1995 een zelfstandige rijkshogeschool.

Als gevolg van het decreet op de Vlaamse hogescholen, juni 1994, werd de hogeschool sinds het academiejaar 1995-1996 gefusioneerd en maakt als het departement RITS deel uit, samen met negen andere departementen, van De Vlaamse Autonome Hogeschool Brabant die bekend staat als de Erasmushogeschool Brussel.

De commissie stelt in het algemeen vast dat de ontvangst en kennismaking met het departement RITS een aangename ervaring is geweest.

Uit de gesprekken en contacten die de commissie tijdens de tweedaagse heeft gehad met vele actoren in en rond de organisatie van de opties, is haar enerzijds het enthousiasme opgevallen van vele personeelsleden, studenten en oud-studenten, maar anderzijds ook bezorgdheid en grieven die als zodanig niet of te weinig in het ZER zijn terug te vinden.

De gesprekken gevoerd met werkgevers en bedrijven overtuigden de commissie van het belang en de relevantie van de door haar bezochte opleiding(en).

De commissie merkt op dat het ingediende zelfevaluatierapport dat het n.a.v. en ter voorbereiding van deze visitatie heeft ontvangen als eerder minimaal overkomt. Het is niet steeds even leesbaar en laat het onderscheid tussen de gevisiteerde opties te weinig aan bod komen, waardoor de onderliggende visie betreffende de voortgang en toekomst van de (drie!) graduatoren niet zo duidelijk aanwezig is.

De commissieleden viel ook de soms kritische toon op waarvan het rapport her en der blijkt geeft, onder meer in verband met de plaats van het departement RITS binnen de hogeschool in zijn geheel.

2.1.1 beschrijving van de thema's

2.1.1.1 beschrijving van het beleid en kwaliteitszorg van de opleiding

Het departement RITS organiseert binnen de opleiding Audio-Visuele Technieken (verder AVT genoemd) de opties Beeld-Geluid-Montage (BGM) en Assistentie (d.i. Audiovisuele assistentie enerzijds en Assistentie podiumtechnieken¹ anderzijds)² : het feit dat deze opties volledig als 3 aparte opleidingen worden georganiseerd is een gevolg niet alleen van de aparte opleidings- en beroepsprofielen, maar ook van het feit

¹ Binnen de optie Assistentie zijn dus twee 'sub-opties' gecreëerd, waarvan de tweede (Assistentie Podiumtechnieken) startte in 1999-2000. De eerste afgestudeerden van deze laatste 'sub-optie' zijn aldus maar net (vanaf juli 2002) op de arbeidsmarkt gekomen.

² Verder in de tekst spreken we over BGM, Assistentie AV en Assistentie PT.

dat ze zijn gekaderd in de eveneens door het departement georganiseerde 2C-opleidingen Audiovisuele Kunst en Dramatische Kunst.

Het is de commissie duidelijk geworden dat het departement RITS - met drie aparte opleidingen (1 één-cyclus-opleiding:AVT en 2 twee-cycli-opleidingen: AK en DK of Audiovisuele Kunst en Dramatische Kunst, waarbinnen zich 13 opties en subopties bevinden) en de synergie en samenwerking die tussen hen bestaat - een complexe organisatie vormt. Die complexiteit wordt nog versterkt door enerzijds de historisch-maatschappelijke gegevenheid die het over jaren heeft opgebouwd en anderzijds de nieuwe structuur van de fusiehogeschool Erasmus Brussel, waarin het sinds 1996 is ingebed.

De duur van de gevisiteerde AVT-opleidingen is drie jaar. Allen vinden dat het programma binnen die drie jaar net kan worden uitgewerkt.

Voor elk van de drie opleidingen (AVT, AK en DK) is een afzonderlijke opleidingscoördinator aangesteld.

De optie BGM telt in het academiejaar 2002-2003 156 eerstejaars, de optie Assistentie 65 (30 bij Podium-technieken en 35 bij Audiovisuele assistentie). Een toelatingsproef mag wettelijk niet worden georganiseerd, wel wordt een niet bindende oriënteringsproef opgezet voor de eerstejaars. Dit vraagt een grote inspanning van het personeel en de vaststelling is dat de studenten zich ook met een behaalde negatieve score toch effectief aanmelden.

De één-cyclus- en twee-cycli-opleidingen tellen samen al een aantal jaren een constante van 670 à 680 studenten.

Voor zijn kwaliteitszorgsysteem heeft de Erasmushogeschool Brussel ervoor gekozen om het TRIS-instrument te hanteren. Het betreft een naar EFQM-model opgebouwd instrument voor kwaliteitsverbetering in het hoger onderwijs.

2.1.1.2 concretisering kwaliteitszorg in de opleiding

Naast een werkgroep KZ op hogeschoolniveau, is er per departement een KZ-coördinator voorzien. In het departement RITS is deze sinds 2002-2003 voor 30 % hiervoor aangesteld. Een eerste opleiding EFQM-TRIS had plaats in januari 2002.

De kwaliteitscoördinator van RITS schreef het ZER, in overleg met de opleidingscoördinator en de vakhoofden. Hij wou er de specificiteit van de drie opties in tot uiting brengen. Gebleken is dat de ZER-rapportering vooral omwille van de kritische inbreng van de vakgroepen 4 à 5 versies kende, maar al bij al een interessante KZ-ervaring is geweest. De optieverantwoordelijken zijn evenwel van mening dat het ZER onvoldoende de kwaliteit van hun opleiding én hun zorgen en grieven verwoordt.

Recent is een nieuwe publicatie van het TRIS-model in de Erasmushogeschool Brussel verspreid en hebben de kwaliteitscoördinator en het departementshoofd van RITS een opleiding voor EFQM-assessor gevolgd.

Maandelijks vergadert de centrale stuurgroep KZ. Elk departement dient zelf invulling te geven aan de implementatie van het TRIS-model. Alle personeelsleden worden zoveel mogelijk bij het KZ-gebeuren betrokken. Omdat RITS vele gastprofessoren en parttimers kent, is dat niet zo evident.

Momenteel staan in RITS vele lectoren nog huiverig tegenover EFQM-TRIS.

Vastgesteld kon worden dat er goede plannen bestaan voor de implementatie van het KZ-systeem en voor het ermee vertrouwd maken van het personeel:

- Men neemt zich voor effectief te gaan scoren met EFQM-TRIS, wat tot op heden nog niet is gebeurd, tenzij voor de optie audiovisuele assistentie.
- Binnen de vakgroepen (vb. BGM) wordt een kwaliteitswerkgroep opgericht.
- Er zijn centraal door de hogeschool bevragingen bij de studenten opgezet 'maar de verwerking ervan is nooit op RITS aangekomen, wegens operationele problemen.'³

De commissie heeft nog twijfels omtrent de concrete toepassing van het kwaliteitszorgbeleid in de praktijk. Er dient zeker nog een behoorlijk lange weg afgelegd om lectoren en studenten op permanente wijze hiervoor te sensibiliseren.

De commissie stelt daarom voor om de nu bestaande en voorgenomen processen van kwaliteitszorg op korte tijd te gaan beschrijven.

Zoals reeds opgemerkt in het ZER is een logische inpassing en opvolging van de vele persoonlijke kwaliteitsvolle initiatieven van lesgevers (seminaries, lezingen, rondleidingen, gastprofessoren...) noodzakelijk.

De commissie is van mening dat via deze noodzakelijke formalisering de continuïteit van de nu bestaande kwaliteit moet worden verzekerd en dat aldus de PDCA-verbetercirkel voor alle betrokkenen duidelijker zal worden en aan het draaien kan worden gebracht.

2.1.1.3 personeel

Het departement telt 173 personeelsleden waarvan slechts 41 voltijds (waarvan 8 in een administratief statuut); alle anderen zijn parttime-professionals. Hiervan telt de één-cyclus-opleiding AVT er 71: ze zijn lector of praktijklector en 30 zijn in dienst als gastprofessoren.

De drie opties zijn zo georganiseerd dat haast alle vakken apart en uitsluitend per optie worden gedoceerd. Elke vakgroep stelt zelf zijn (les)programma voor, waarover een bespreking volgt in de opleidingscommissies, waarna het dagelijks bestuur een voorstel doet aan de departementsraad die dan tot definitief programma besluit.

Zoals verderop nog zal blijken opteert het management van RITS zeer duidelijk voor een gedecentraliseerd beleid, wat niet steeds in overeenstemming te brengen valt met de gecentraliseerde managementkeuze van de overkoepelende Erasmushogeschool Brussel.

Zo heeft in RITS elke vakgroep een vakhoofd (bij BGM zijn er drie vakhoofden) en een ondersteunend personeelslid met pedagogische opdracht ('assistenten' genoemd). Zij stellen, hoe verwarrend dit ook lijkt, per vakgroep maar tegelijkertijd ook centraal wekelijks de lessenroosters samen: een enorm puzzelwerk vooral omwille van het wekelijks inplannen van de gastdocenten en het rekening houden met het te gebruiken materiaal en het specifieke lokalengebruik. De communicatie ervan gebeurt op wekelijkse basis via e-mail, de valven, brieven en de departementale website.

³ zie ZER, blz. 7

De commissie kreeg melding van gebrek aan communicatie en betrokkenheid vanwege het management en stelde onenigheid vast tussen administratie en bestuur o.m. inzake de verdeling van de financiële middelen. Het werd haar duidelijk dat een gedeelte van dit probleem is terug te voeren op een erfenis uit het vorige beleidssysteem.

Als een haar opgevallen voorbeeld van dergelijke communicatieve stoornis geldt de jaarlijkse organisatie van de reis met studenten naar New York, op zich een goed idee, maar er bestaat daarover geen administratieve en beleidsconsensus.

Een dynamische ploeg wordt gevormd door de lesgevers in de praktijkvakken. Zij getuigen van een grote betrokkenheid: zij dragen de opleiding, enthousiasmeren de studenten en hebben intense contacten met de snel evoluerende sectoren waartoe zij de studenten opleiden.

De opleidingscoördinatoren zijn op vele plaatsen en niveaus in de complexe organisatie aanwezig. Veel gebeurt in de opleidingen via informele contacten o.m. tussen de opleidingscoördinatoren en met de vakhoofden.

Een belangrijke rol is weggelegd voor het zgn. 'productiebureau'. Hier worden de audiovisuele producties voorbereid die door de twee-cycli- en één-cyclus-studenten als eindwerking en praktijkoefeningen samen worden gerealiseerd. Elke één-cyclus-vakgroep verdeelt daarbij zijn derdejaars-studenten over regie (twee-cycli) en audiovisuele kunst (twee-cycli) en het productiebureau plant alles in voor elke groep studenten die als team een audiovisuele productie wil realiseren. Diezelfde geïntegreerde samenwerking bestaat ook tussen Podiumtechnieken en de opleiding Dramatische kunst: de organisatie hiervan gebeurt op de campus Bottelarij en niet door het productiebureau.

De coaching van de docenten is goed georganiseerd: elke lesgever krijgt inhoudelijk informatie over zijn functie en specifieke taak in overleg met de vakgroep en de vakcoördinator. Een volledig uitgeschreven functieomschrijving bestaat evenwel niet. De taken worden praktisch ingepland via de assistent per vakgroep. Het kaderen van elke opdracht in het geheel van de opleiding gebeurt in gezamenlijk overleg binnen de vakgroep. Veel gebeurt hierbij informeel.

Bij het in dienst nemen van de docenten wordt zeer divers gerecruteerd maar steeds met veel aandacht voor de gezochte specialismen.

Het teamwork viel de commissie het meest op bij wie in praktijkvakken onderwijst, begeleidt en coacht. De commissie stelt ook vast dat er voor bijscholing geen departementale middelen ter beschikking zijn. Doordat de praktijklectoren hun onderwijsopdracht combineren met een deeltijdse opdracht in de betrokken sectoren, scholen ze zichzelf bij. Vaak gebeurt dat ook op eigen kosten en in de vrije tijd.

De vakhoofden coachen, op informele wijze, de lesgevers. Het lesgevend personeel is gewoon om als team samen te werken en getuigt van een grote collegialiteit.

Functioneringsgesprekken zijn niet officieel voorzien, maar informeel worden vorderingen en prestaties via de vakgroepwerking opgevolgd. Als gevolg hiervan zijn geen desbetreffende meetgegevens aanwezig of bijgehouden.

Het ATP-personeel vormt een enthousiast team. Inzake administratieve omkadering beschikt het departement over:

- 3 personeelsleden verantwoordelijk voor de administratie van de bijna 700 studenten,
- 2 personeelsleden voor de administratieve opvolging van het lessenrooster,
- 1 personeelslid voor de personeelsadministratie,

- 3 personeelsleden voor technische assistentie (uitleen, herstel, labo en materiaalplanning),
- 10 personeelsleden verantwoordelijk voor de mediatheek, de cursusdienst, de technische dienst, voor het beheer van de computersystemen, het productiebureau en techniek en begeleiding in de drie campussen.

Dit team van gemotiveerde ATP-ers getuigt ook van veel goodwill (vaak houden ze de school na de uren open).

Opgemerkt wordt dat om alles in goede banen te kunnen leiden eigenlijk meer ATP-personeel moet kunnen worden ingezet: nu gebeurt blijkbaar heel veel ook buiten de gewone werktijden, bijvoorbeeld wanneer studenten met 'postproducties' (kunnen) blijven doorwerken in de montagecellen.

De commissie noteert het speciale statuut van de vakgroepassistenten en merkt op dat er veel onduidelijkheid bestaat omtrent hun taken- en verantwoordelijkhedenpakket. De commissie raadt aan om inzake het personeel geleidelijk aan het TRIS-systeem in te voeren en via die formele weg te trachten de kwaliteit van functies en taken ook meer meetbaar te maken.

2.1.1.4 materiële en financiële randvoorwaarden

Het departement RITS verkrijgt van de Erasmushogeschool Brussel het totaalpakket aan middelen waarop het op basis van het aantal ingeschreven studenten recht heeft.

Tussen de departementen bestaat geen solidariteit, wel tussen de opleidingen en opties binnen het departement RITS zelf.

Het departement RITS heeft het engagement aangegaan om financieel niet in het rood te gaan. RITS ervaart echter de wijze van betalingen vanuit de centrale diensten als erg stroef. Slechts één maal per maand gebeuren er betalingen wat soms leidt tot moeilijke toestanden. De commissie heeft de indruk dat er onvoldoende vertrouwen is tussen het gedecentraliseerd werkende departement RITS en het centrale beheer van de hogeschool. Hieraan moet gewerkt worden.

Het te kleine budget waarover RITS beschikt, wordt goed besteed. Toch blijkt dat het departement RITS over te weinig financiële armslag beschikt om voluit te kunnen gaan. De geïnterviewde lesgevers vonden het jammer dat het niet kan rekenen op de solidariteit van de 'rijkere' departementen uit de hogeschool.

De uitleendienst met meer dan 3000 technische uitrustingsstukken wordt consequent geleid door een fulltime personeelslid: alle studenten kunnen voor hun praktijkopdrachten via een duidelijk gereguleerd systeem gratis beschikken over het nodige belichtings-, geluids- en cinemateriaal. Hierdoor wordt de kostprijs van de opleiding voor de studenten aanzienlijk gedrukt. Een personeelslid is belast met de herstellingen van het materieel.

Het departement RITS heeft nood aan meer ruimte. Er wordt gewerkt aan de uitvoering van een plan om alle lesgebouwen te concentreren in het hart van Brussel, met name in de omgeving Mout- en Dansaertstraat. Daartoe heeft de hogeschool reeds een gebouw aangekocht. De verbouwingswerken zijn nog niet aangevat, maar het plan is om vanaf 2007 het volledige RITS-departement onder te brengen in gebouwen vlakbij het zich ontwikkelende Brusselse Quartier Latin, wat de aantrekkelijkheid voor de studenten zeker ten goede zal komen. De toekomst ziet er dus alleszins hoopgevend uit. Intussen dienen de huidige gebouwen evenwel onderhouden en aangepast te blijven aan de personeels- en studentennoden van deze tijd.

Het personeel vraagt om meer transparantie en inspraak bij de voor hun departement door de hogeschool centraal opgezette gebouwenpolitiek.

Wat de huidige gebouwen betreft stelt de commissie vast:

- dat de fysieke scheiding van de diverse vestigingen een probleem is dat slechts op langere termijn kan worden opgelost,
- dat nogal wat les- en praktijklokalen te klein en/of onvoldoende uitgerust zijn,
- dat de lesgevers geen eigen werkruimtes/kantoortjes hebben,
- dat er gebrek is aan up to date materiaal: de commissie vraagt zich af of de hogeschool zich voldoende snel zal kunnen aanpassen aan de overgang naar digitalisatie. Een planning omtrent de wijze waarop de verdere digitalisatie dient te worden aangepakt, dringt zich op.
- dat er een algemeen gebrek aan comfort (lerarenkamer, studentenrestaurant, ...) is.

Het RITS moet blijvend aandacht besteden aan de veiligheid. Zo raadt de commissie aan nog meer oog te hebben voor het voorzien van gepaste evacuatiewegen en na te gaan of alle in gebruik zijnde te keuren toestellen aan de minimumnormen voldoen.

De gebouwenproblematiek van RITS blijkt een algemeen bekend gegeven te zijn.

Het feit dat bijv. in de Campus Dansaert geen eigen cafetaria voor de studenten is voorzien, vindt de commissie bijzonder jammer.

2.1.1.5 onderwijsdoelstellingen

In de gesprekken wordt benadrukt dat RITS een aparte en complexe structuur bezit door de intense vormen van samenwerking tussen zijn één-cyclus- en twee-cycli-opleidingen.

Gesteld wordt dat RITS slechts optimaal kan functioneren door die samenwerking voor de realisatie van audiovisuele producties en theaterproducties.

Een voorbeeld daarvan: In de één-cyclus-optie Audiovisuele Assistentie zijn de vakken 'opleiding tot productieleider' en 'opleiding tot algemeen opnameleider' voorzien (samen goed voor 11 studiepunten). Dit heeft ertoe geleid dat studenten uit AV-assistentie (één cyclus) de productieleiding in handen nemen van opdrachten in twee cycli.

Ook BGM is sterk betrokken bij die producties.

Dergelijke vormen van samenwerking hebben ertoe geleid dat er een goede wisselwerking bestaat én een gelijkheidsprincipe voelbaar is tussen de studenten en docenten van 1C en 2C.

De transfargedachte van 1C naar 2C en omgekeerd is steeds aanwezig in de doelstellingen van de opleidingen.

Deze onderwijsvisie en-cultuur wordt duidelijk door het bedrijfsleven sterk gewaardeerd.

Tijdens de gesprekken is hierbij opgemerkt dat een aparte 'Productie'-opleiding eigenlijk een must is, maar dat daarvoor onvoldoende financiële middelen aanwezig zijn. De visitatiecommissie onderschrijft nochtans deze wens en stelt dat aangezien het departement RITS voor een extra-jaar 'productie' een opleiding 'bachelor na bachelor' wil organiseren daarbij ook in overweging dient te worden genomen om meteen de opleiding tot producent te voorzien, want dat is volgens haar een functie waarvoor de opleiding ontbreekt.

Om mobiliteit van studenten tussen 1C en 2C en omgekeerd mogelijk te maken zijn schakelprogramma's voorzien die het studenten uit bijv. de één-cyclus-opleiding BGM mogelijk maken door te groeien tot Master in de Kunst in 2C.

2.1.1.6 opleidingsprogramma: opbouw en inhoud

De commissie heeft kennis genomen van de opleidingsprogramma's van de drie opties zoals voor het academiejaar 2002-2003 goedgekeurd door de departementsraad en de raad van beheer van de instelling.

De opleidingscoördinator en de vakhoofden merken op dat het nieuwe structuurdecreet de opties wil afschaffen. Zij benadrukken dat 'hun' drie opties evenwel zeer weinig gemeenschappelijks hebben en pleiten ervoor om hiervoor aparte bachelortitels te (blijven) voorzien. Zoals de één-cyclus-opleidingen nu bestaan moeten ze als aparte gehelen gezien worden die op de eerste plaats samenwerken met de twee-cycli-opleidingen: AV-assistentie en BGM met Audiovisuele Kunst, Podiumtechnieken met Dramatische Kunst.

De drie opleidingsprogramma's zijn praktijkgericht, wat betekent dat de algemene of theorievakken zeer beperkt zijn gehouden. Haast alle vakken zijn beroepsspecifiek. Het programma is gebaseerd op de lijst van beroepsprofielen van die beroepen die afgestudeerden kunnen uitoefenen, maar binnen elke vakgroep bepalen de docenten zelf de inhoud van hun vak, in duidelijke afspraak met hun collega's. De verhouding theorie/praktijk is daardoor voortdurend in beweging.

Deze filosofie heeft er o.m. toe geleid dat in de opleidingen niet langer taalvakken zijn voorzien. De commissie betreurt dit.

Over de verhouding theorie/praktijk per optie werd aan de commissie tijdens haar gesprekken volgende schematische opbouw voorgesteld:

	Beeld-Geluid-Montage	Audiovisuele assistentie	Assistentie podiumtechnieken
eerste jaar	hoorcolleges: algemene vorming en beperkt aantal technische vakken	idem	algemene opleiding via hoor- en vele werkcolleges + stages (1 week + 1 maand)
tweede jaar	de praktijk wordt in belangrijke mate vermeerderd	te weinig praktijk, wel workshop ter voorbereiding van medewerking bij eindwerken	meer werkcolleges en praktijk + 2 maanden stage
derde jaar	meewerken aan eindwerken 2C	idem	lange stage (3 tot 5 maanden)

Het BGM-programma heeft drie pijlers: Beeld, Geluid en Montage: de eerste twee studiejaar worden door de studenten als een algemene opleiding aanzien terwijl het derde jaar een specialisatie betreft in één van de genoemde richtingen/pijlers. De student maakt zijn keuze daartoe in het tweede jaar.

Afhankelijk van de optie is de opleiding hoofdzakelijk technisch en bezit ook een artistieke component.

In de eerste jaren worden de Algemene Vakken (Kunstgeschiedenis, Media en maatschappij, Filmgeschiedenis) als hoorcolleges aangeboden. Filmgeschiedenis wordt ook interactief gepresenteerd. Het vak Analoge en digitale technieken en ook het vak Sensitometrie wordt door BGM-derdejaars en -afgestudeerden als té uitgebreid en té moeilijk gebracht aangezien.

De gehoorde één-cyclus-studenten zijn verder van oordeel dat de programma's in hun geheel goed zijn opgebouwd. Alleen het vak Fysica (in de optie Podiumtechnieken) wordt als 'te zwaar' ervaren en als vak waarop te veel studenten niet slagen. Ook hebben zij vragen omtrent de zinvolheid en beoordeling van het vak 'earcleaning' in de eerste jaren.

De derdejaarsstudenten dringen erop aan om nog meer gastdocenten uit de praktijk in de lesprogramma's te betrekken. Ze zijn van oordeel dat hoewel het eerste jaar bijzonder zwaar is als gevolg van de theoretische vakken, er toch wel in het geheel van de opleidingen een goed evenwicht bestaat tussen theorie en praktijk.

Alle drie de opties onderhouden via de lesgevers praktijk goede relaties met het werkveld; de commissie stelt wel vast dat de contacten met gelijkaardige buitenlandse opleidingen eerder sporadisch zijn en afhankelijk van individuele initiatieven en contactnames Aangeraden wordt de nog te beperkte internationale contacten eveneens te formaliseren en in de toekomst te intensifiëren.

De commissie vraagt om bij het inschrijven in de bachelor-master-structuur van de te herschrijven programma's van de drie opties de nu bestaande en geapprecieerde goede inhoudelijk aansluiting tussen de theorievakken en wat de student in de praktijk krijgt aangeboden, te behouden. De commissie vraagt daarenboven de studenten kansen te geven zich ook in minstens één vreemde taal in hun vakgebied te kunnen bekwamen en er zich in te leren uiten.

2.1.1.7 afstudeerwerk en werkveldervaring

In het derde jaar van elke opleiding zijn stages een verplicht onderdeel. In BGM duurt de stage slechts 5 tot 10 dagen, in AV-assistentie is de duur 6 tot 8 weken, bij podiumtechnieken wordt een stage van 6 maanden opgelegd. De student kan vrij kiezen waar hij de stage doet.

De organisatie van de stages is voortreffelijk. Ze is in handen van de praktijklectoren en de vakgroepvergadering. Ook de stagemonitoren zijn erbij betrokken omdat het stageverslag mee als een onderdeel van het eindwerk geldt. Alle stages worden in verhouding tot de duur ervan voldoende gewaardeerd in studiepunten.

De BGM-derdejaars vinden dat hun korte stage niet veel betekent, eerder een formaliteit is. BGM-afgestudeerden vinden dat een langere stage echt nodig is.

Voor de stage van een half jaar bij Podiumtechnieken dienen de studenten een stageverslag te maken van ± 50 blz, waarin ze ook een theoretische onderbouw moeten voorzien.

De studenten uit AV-assistentie doen 6 à 8 weken stage waarover ze een eindverslag schrijven dat ze voor een jury presenteren en verdedigen; hun promotor daarbij is de persoon die hen in het stagebedrijf begeleidt heeft. Deze studenten worden tevens ingeschakeld bij de eindwerken van de twee-cycli-opleiding Regie. Zij dienen hierbij te kiezen voor een effectieve functie bij de realisatie van het eindwerk.

Het eindwerk vertegenwoordigt in de opties BGM en AV-assistentie het grootste aantal studiepunten uit het derde jaar, in de optie PT-assistentie is dat de stage. Bij PT- en AV-assistentie vormt tevens het stageverslag een belangrijk onderdeel van de eindopdracht.

De derdejaarsstudenten BGM en AV-assistentie realiseren in een team een audiovisuele productie als eindwerk van een 2C-student. Zijn welomschreven inbreng daarbij vormt tevens het eindwerk voor de 1C-student. De wijze waarop een gemengde interne en een externe jury zich uitspreekt over de waarde van de eindwerken is degelijk georganiseerd en getuigt van een goede begeleiding en van een professionele aanpak.

Inzake de kostprijs voor het realiseren van het eindwerk is aan de 2C-student geen plafond opgelegd. De commissie stelt zich hierbij vragen omtrent het financieel aandeel van de 1C-medewerkers: via aankoopbonnen betalen zij mee voorschotten. De terugbetaling daarvan laat te lang op zich wachten.

De sector, het bedrijfsleven, voelt zich nog onvoldoende betrokken bij de beoordeling / jurering van de eindwerken, en vraagt in het algemeen om nog meer met de RITS-opleidingen in contact te kunnen zijn. In elk geval wil de commissie benadrukken dat de algemene appreciatie van de gerealiseerde eindwerken zeer hoog is en dat de behaalde resultaten veelal zeer voortreffelijk zijn.

2.1.1.8 internationale dimensie

Regelmatig nodigt RITS belangrijke internationale personen als gastprofessoren voor zijn opleidingen. Dit draagt volgens de commissie bij tot de internationale uitstraling van RITS, op voorwaarde dat het departement dit ook meldt aan de buitenwereld. Daarbij weze opgemerkt dat taalobstakels dienen opgeruimd en dus dat bijvoorbeeld het Engels als instructietaal zeker meer aan bod mag komen.

Inzake internationalisering merkt de commissie op dat niet alle drie de opties hieraan even intens werken.

Het blijkt inderdaad dat studenten uit BGM en AV-assistentie niet echt worden gestimuleerd om in het buitenland enige studietijd door te brengen of er stage te lopen. Voor PT-assistentie zijn er dan weer wel stages in het buitenland voorzien (bijv. in Nederland, Spanje en zelfs in Praag).

De lectoren uit BGM en AV doen geen door het departement georganiseerde buitenlandervaringen op

Uit het gesprek met de derdejaarsstudenten is gebleken dat binnen beide opties meer dient te gebeuren om er de Europese uitwisselingsprojecten bekend te maken. De afgestudeerden, zo bleek uit de gesprekken, hebben anderzijds in hun beroepspraktijk vele contacten met het buitenland.

Ook de vertegenwoordigers uit het werkveld pleiten ervoor om het leerplan zelf meer Europees gericht te maken (Internationalisation at home) en te zorgen voor langdurige internationale uitwisselingen en stages van studenten.

De commissie is van oordeel dat uitgezocht moet worden hoe internationalisering voor studenten én lectoren kan uitgebouwd worden.

De vertegenwoordigers uit het bedrijfsleven stellen dat RITS meer internationale contacten moet leggen: zowel voor BGM, AV-assistentie en Assistentie Podiumtechnieken kunnen studenten en docenten daar alleen maar bij winnen. Vooral wordt gedacht aan uitwisselingen met Nederlandse bedrijven en instellingen. Opgemerkt wordt dat Audiovisuele assistentie als aparte optie in het buitenland niet bestaat.

RITS heeft een lidmaatschap bij enkele internationale netwerken en ontplooit diverse nationale en internationale initiatieven die echter zeer verspreid en ad hoc gebeuren binnen de diverse opleidingsonderdelen. Vaak zijn ze het initiatief van individuen en niet echt ingebed in de opleiding.

De commissie raadt aan deze initiatieven te inventariseren, ze te evalueren en, wat de opleidingen echt ten goede komt, te formaliseren.

Voor Europese uitwisselingen van studenten met Erasmusbeurzen blijkt het ontbreken van voldoende talenkennis een ernstig probleem.

Het derde jaar podiumassistentie heeft in het eigen lesprogramma een week Praag ingebouwd waaraan alle studenten participeren (volledig zelfbetalend). In een internationale omgeving nemen ze er in teams met buitenlandse studenten deel aan verscheidene workshops.

De RITS-docenten betreuren dat zij niet duidelijk op de hoogte worden gebracht van centraal beheerde budgetten voor internationalisering.

2.1.1.9 leersituatie: onderwijsvormen en leermiddelen

onderwijsvormen

Duidelijk is dat de vakhoofden er werk van maken om theorie en praktijk met elkaar te verbinden. Aan de docenten die theorie onderwijzen wordt uitdrukkelijk gevraagd om 'links' te leggen met de praktijkvakken.

De derdejaarsstudenten merken op dat hun verwachtingspatroon ruimschoots werd ingevuld. Als enige opmerking vragen zij om beter aan de 2C-studenten te communiceren wat zij mogen en kunnen verwachten van de hen assisterende 1C-studenten. Dat blijkt niet voldoende duidelijk te zijn, wat tot frustraties leidt bij de 1C-student.

RITS tracht dit probleem op te vangen door jaarlijks een beurs te organiseren waarbij derdejaars uit 1C en 2C mekaar projecten kunnen leren kennen. De commissie stelt vast dat dit sterk geapprecieerde initiatief beter op een vroeger tijdstip wordt georganiseerd. Nu willen studenten, omdat zij hun eindwerk tijdig willen afwerken, al vóór de beurs te weten te komen met wie zij zullen samenwerken.

Een departementale projectgroep coördineert het gebruik van ICT in het geboden onderwijs. De commissie merkte met tevredenheid op dat ook binnen het lesgebeuren het gebruik van nieuwe technologieën volop aan

de orde is: zo komt o.m. de geïntegreerde leeromgeving 'Blackboard' meer en meer in de vakgroepen in gebruik.

Inzake gebruikte onderwijsvormen stelt de commissie vast dat de studenten, zeker vanaf het tweede jaar, een aantrekkelijke mix aangeboden krijgen van hoor- en wercolleges en van praktijkonderricht, afgewisseld met workshops en zelfstudieopdrachten.

leermiddelen

De studenten hebben de beschikking over zeer veel audiovisueel materiaal (vooral camera- en belichtingsmiddelen). Defecten worden echter niet steeds tijdig hersteld, bij gebrek aan tijd, wat de planning enigszins kan hinderen. De vele montagecellen zijn altijd druk bezet en kunnen ook buiten de schooluren gebruikt worden. Een pijnpunt is de toegangscontrole op die momenten.

Jaarlijks evalueert de opleidingscommissie de cursussen, ze worden op elkaar afgestemd en ingepast in het jaarlijks geactualiseerde curriculum.

De commissie suggereert volgende verbeterpunten:

de mediatheek wordt ook als leslokaal gebruikt en is daardoor, soms tot zes weken, onbereikbaar.

In de mediatheek is een tekort aan computerterminals.

In het algemeen dient het computerpark uitgebreid en ge-updated te worden. Er is nood aan recente softwarepakketten.

Voorop de campus Bottelarij is er nood aan meer projectiemogelijkheid. Op diezelfde campus is een tekort aan tafels en stoelen.

2.1.1.10 toetsing en evaluatie

Tijdens het tweede en derde studiejaar worden de praktijkvorderingen van de studenten via gezamenlijke beoordelingen en permanente evaluatie opgevolgd: elke optie heeft hiervoor specifieke evaluatievormen ontwikkeld

De lesgevers zelf stellen dat het eerste jaar wel degelijk een selectiejaar is: dat verklaart waarom slechts 1/4 van het aantal in BGM ingeschreven studenten overgaat naar het tweede jaar. Een groot aantal studenten schrijft zich in deze optie in zonder voldoende voorkennis. Bij de andere twee opties speelt dit minder en slaagt 50 tot 80 %.

Het departementaal examensecretariaat ontvangt en verwerkt alle quoteringen en resultaten, zowel van de examens als van de permanente evaluaties.

Het examenreglement/studiecontract met de student is duidelijk opgesteld en laat de student toe van bij de start van zijn studie alle 'spelregels' te kennen waaraan hij dient te beantwoorden om zijn studie tot een goed einde te brengen.

2.1.1.11 studie en studentenbegeleiding

Alle aanwezige studenten stellen dat zij de studiebegeleiding als zeer positief ervaren, in de drie opties bestaat duidelijk een goede relatie tussen de lesgevers en de studenten. De docenten zijn goed bereikbaar, helpen waar ze kunnen.

Wie een film regisseert moet zelf betalen voor de gebruikte pellicule en de ontwikkeling ervan.

Bij de optie Podiumassistentie zijn budgetten voorzien voor producties: met aankoopbonnen kunnen studenten hun voorschotten terug krijgen. De ervaring leert echter dat het lang duurt vooraleer ze via de administratie hun geld terug krijgen.

In het derde jaar werken de studenten uit BGM en AV-assistentie mee bij de realisatie van verschillende audiovisuele producties: hierin dienen ze zelf nogal wat te investeren, wat sommigen aanklagen.

Als een derdejaarsstudent bij de realisatie van een film de opnameleiding heeft, dient hij ook voor de catering in te staan, wat vaak om inbreng uit eigen middelen vraagt.

Ook voor de verzekering van het materiaal draait de student soms financieel op, hoewel de hogeschool voor het verzekeren van waardevolle toestellen, wagens, locatie en voor het verzekeren van niet tot de hogeschool behorende personen een goed systeem ter beschikking stelt.

De begeleiding van de studenten tijdens de ateliers (vooral voor Geluid, in mindere mate voor Montage en Beeld) wordt als uitstekend ervaren. De student leert er ook zelfstandig te werk te gaan. Evaluaties van werkstukken gebeuren in overleg tussen de docenten; de studenten krijgen steeds een goed onderbouwde beoordeling.

Over de studentenparticipatie, via klasverantwoordelijken en verkozen afgevaardigden in Studentenraad en Academische raad, blijken de gehoorde studenten en afgestudeerden zeer tevreden. De studentenvertegenwoordigers kunnen steeds terecht bij de assistenten van elke opleiding. Deze geven op hun beurt de vragen door aan de vakhoofden die optreden als coach voor de lesgevers.

De studenten vinden dat te weinig communicatie mogelijk is met de overkoepelende Erasmushogeschool Brussel, ze vragen om meer transparantie.

Naast de sociale dienst SOVehB gevestigd op de voor vele RITS-studenten wat ver afgelegen centrale diensten, is een ombudsdienst departementaal georganiseerd. In elke campus (Sonart, Bottelarij, Dansaert) is steeds een personeelslid aanspreekbaar in een ombudsfunctie. Studenten met problemen worden doorverwezen. De studenten melden dat ze onvoldoende zijn geïnformeerd over de aanstelling van de ombudspersoon.

Bij podiumassistentie voert de ombudsdienst tweemaal per jaar een gesprek met alle eerste- en tweedejaarsstudenten. In BGM wordt n.a.v. een werkstuk systematisch met alle 180 eerstejaars een gesprek gevoerd. Zowel financiële, persoonlijke als sociale en studieproblemen kunnen ter sprake komen bij de ombudsdienst; SOVehB kan ook financieel helpen indien nodig.

De ombudspersoon woont met raadgevende inbreng alle deliberaties bij.

De commissie kreeg te horen dat de centrale SOVO-dienst een te hoge drempel heeft. Met name op de centrale campus van de hogeschool durft/kan de RITSstudent moeilijk met zijn psychologische, sociale, financiële problemen terecht. De suggestie om op hogeschoolniveau (deeltijds) een psycholoog in dienst van SOVO te nemen die bijvoorbeeld wekelijks een dag voor RITSstudenten in het departement beschikbaar is, wordt door de commissie ondersteund.

2.1.1.12 studeerbaarheid en studierendement

Het departement RITS telde tijdens het academiejaar 2001-2002 in zijn 1C-hoger onderwijs per opleiding:

	in het eerste jaar	in het tweede jaar	in het derde jaar
Optie BGM	172 studenten	43 studenten	40 studenten
Optie podiumassistentie	28	12	13
Audiovisuele assistentie	35	25	8

Deze cijfers tonen enigszins aan welke de slaagpercentages zijn per optie en per jaar.

Wat BGM betreft vernam de commissie dat vele studenten zich elk jaar tot de optie Beeld-Geluid-Montage aangetrokken voelen 'omdat zij denken te weten wat het inhoudt'. Zij komen bovendien uit zeer diverse SO-richtingen, zowel uit ASO, TSO, KSO als BSO. Daarnaast komen velen die al andere hogere studies deden.

Omdat een toelatingsproef wettelijk niet kan, wordt een niet verplichte oriënteringsproef (gespreid over drie namiddagen) voor eerstejaars georganiseerd. Aan de waarde ervan wordt door enkele zegslieden getwijfeld. Er blijkt ook geen relatie aan te duiden tussen de oriënteringsproef bij eerstejaars enerzijds en hun slaagcijfers anderzijds. De wens bestaat om de proef aan te passen en ze eventueel te verplichten, maar dat is wettelijk niet mogelijk.

Wat het rendement van de AVT-opleiding in het bedrijfsleven betreft, zijn alle vertegenwoordigers uit het werkveld het eens: de afgestudeerden zijn goed en praktijkgericht opgeleid. Ze zijn in dienst als regie-assistenten, scripts, monteurs, assistent-monteurs, ...; ze zijn in elk geval goed 'klaar gestoomd' voor de arbeidsmarkt. De kwaliteit van de verkregen technische bagage wordt geprezen. Zo zijn bij VRT 75% van de technici afgestudeerden van het RITS-departement.

Men apprecieert dat de snelle evoluties binnen de sector goed worden opgevolgd, onder meer via het werken met AVIDS.

De bedrijfsleiders vragen om ook aandacht te schenken aan het kunnen werken met tekstverwerking, om dactylovaardigheden en correspondentie. Het pakket Movie Magic zou ook gekend moeten zijn. Daarnaast wijzen zij op een tekort aan technische kennis voor het kunnen werken met ISDN.

2.1.1.13 afgestudeerden

De afgestudeerden en het werkveld ervaren de door RITS geboden AVT- opties als zeer zinvol en positief. Zij zouden als ze erom worden gevraagd de RITS-opleidingen zeker aanraden. Zij zijn van mening dat het RITS een goede basis geeft om te starten in de audiovisuele sector en in de sector van de podiumkunsten.

Alle bij de visitatie aanwezige afgestudeerden stellen dat ze goed begeleid werden tijdens hun opleiding. Ze zijn het er ook over eens dat het studieprogramma in zijn geheel goed is opgebouwd.

Ze benadrukken dat het leren omgaan met 'stress en chaos' een belangrijke attitude is die studenten bij RITS al doende aangeleerd krijgen.

Uit de gesprekken met de afgestudeerden kreeg de commissie wel de indruk dat wellicht iets te veel nadruk ligt op film terwijl de sector meer vraagt om videotoeepassingen.

RITS heeft geen gestructureerde alumniwerking opgebouwd, wel behouden vele afgestudeerden goede contacten met hun lesgevers.

Uit het gesprek met de afgestudeerden en het werkveld onthield de commissie volgende sterke en voor verbetering vatbare punten:

- iedereen die een RITS-diploma behaalt, vindt snel werk in de sector;
- enige taalopleiding (Frans, Engels) is toch wel nodig;
- men moet nog meer werken met gastdocenten/specialisten, en dus ook workshops voorzien in andere talen;
- de docenten zijn goed geschoold, betrokken en bereikbaar;
- aandacht blijven schenken aan het creatieve en artistieke! Men zoekt vaak monteurs met een artistieke meerwaarde,

RITS leidt studenten nu duidelijk praktijkgericht op dan vroeger, wellicht ten koste van voldoende theoretische bagage en culturele achtergronden.

2.1.1.14 maatschappelijke dienstverlening

Onderzoek en maatschappelijke dienstverlening zijn in het RITS als zodanig niet systematisch uitgebouwd. Wel leidt de consequent nagestreefde doelstelling - bewuste en kundige mediamakers voor de audiovisuele media en voor het theater opleiden - ertoe dat RITS in de wereld van beeld en cultuur zeer bekend is. Die samenwerking met het culturele Vlaamse veld, via allerlei manifestaties en extracurriculaire activiteiten, heeft aan het departement in zijn geheel uitstraling en reputatie bezorgd.

De progressief maatschappelijke invloed die RITS zich op het vlak van onderwijs in audiovisuele communicatie en media heeft opgebouwd, vraagt om bestending via het beter stroomlijnen en formaliseren van de vele inspanningen die het personeel zich jaar na jaar getroost in het mediatieke en artistieke veld.

De opleiding AVT heeft de nodige expertise om het door het structuurdecreet op het hoger onderwijs gevraagde onderzoek gestalte te geven. Gezien de nu toegenomen workload bij het personeel enerzijds en het gebrek aan financiële incentives anderzijds, mag niet worden verwacht dat research echter in korte tijd op een systematische wijze kan worden uitgebouwd.

2.1.2 conclusies

De commissie heeft ervaren dat alle actoren tevreden tot zeer tevreden zijn over de gevisiteerde AVT-opleiding. Zij benadrukken de uitstekende begeleiding van de studenten op praktijkvlak en de juiste samenhang in het curriculum tussen praktijk en theorie.

Uit alle gesprekken, zowel met studenten als oud-studenten, mocht blijken dat de opleiding niet als 'te duur' wordt ervaren en dat men de organisatie als geheel en de duidelijke werkafspraken met het oog op het onder controle houden van de kostprijs voor de student, sterk waardeert.

Het gesprek dat de commissie had met de afgevaardigden uit het werkveld was zeer positief. De opleiding wordt sterk gewaardeerd en de afgestudeerden zijn zeer gegeerd op de arbeidsmarkt. Het werkveld ervaart de opleiding als flexibel, degelijk en up to date. De studenten worden er geleerd collegiaal en in team te werken en worden er op de eerste plaats sterk technisch geschoold, in mindere mate artistiek.

De commissie wenst haar bewondering uit te drukken voor de kwaliteit van werken en eindwerken die door de studenten geleverd worden in de opleiding.

De commissie besluit dat de gevisiteerde opleiding AVT een meer dan voldoende niveau behaalt, wat zich met name uit in de kwaliteit van haar afgestudeerden.

Toch wil de commissie erop wijzen dat de opleiding zich moet bezinnen over de toekomst van elke optie, meerbepaald door te wijzen op volgende knelpunten:

- Inhoudelijk stelde de commissie vast dat de drie aangeboden opties zeer intense en complexe opleidingen betreffen die de studenten technisch goed voorbereiden op de arbeidsmarkt en hen leren actief en ondernemend te handelen ook in groepsverband. Toch wijst de commissie op de 'breekbaarheid' ervan omdat zeer veel berust op intern en informeel overleg en samenwerking: de commissie raadt daarom aan, ter wille van de continuïteit, de geleverde arbeid en inspanningen te formaliseren en in te schrijven in het nog in opbouw zijnde kwaliteitszorgsysteem.
- De gedecentraliseerde departementale werking van RITS botst al te vaak met de gecentraliseerde managementstructuur van de hogeschool. Het met elkaar in evenwicht brengen van beide managementkeuzes is niet alleen een kwestie van vertrouwen opbouwen. Het KZ-systeem kan hier tot oplossingen leiden.
- Reële functiebeschrijvingen voor het onderwijzend en begeleidend personeel moeten systematisch worden aangepakt en opgevolgd. In die functiebeschrijvingen moet er plaats blijven voor de noodzakelijke flexibiliteit, zoals die er nu ook is, maar lesgevers zullen dan niet langer het gevoel hebben dat ze improviseren.
- Om onduidelijkheden in de verhouding tussen management en administratie te verhelpen moeten voor beide evenzeer duidelijk de verantwoordelijkheden en functies worden beschreven.
- Voor de opleiding dient vaart te worden gezet achter het invoeren van het bachelorsysteem zoals voorzien in het nieuwe Structuurdecreet voor het hoger onderwijs.
- De commissie apprecieert de initiatieven op het gebied van internationalisering maar is van oordeel dat meer inspanningen dienen geleverd. De obstakels moeten worden gedefinieerd en opgeruimd. Onder meer dient daarbij te worden overwogen om opnieuw taalonderricht te voorzien. Meer buitenlandse studie- en stage-ervaringen, zowel voor studenten als personeel, moeten worden mogelijk gemaakt.
- Het transparant maken van het financieel en bouwbeleid voor alle geïnteresseerde personeelsleden zal tot groter vertrouwen leiden: ook dit lijkt op de eerste plaats een kwestie van systematiseren en van formaliseren.
- De drempel van de ombudsdienst en van SOVO moet kunnen worden verlaagd.
- Een planmatige aanpak is vereist om de leslokalen functioneler te maken en in te richten met ,voldoende en up-to-date didactisch materiaal enom de veiligheid van alle in gebruik zijnde gebouwen en toestellen te verzekeren.

terugmeldingsrapport

2.2 Hogeschool voor Wetenschap & Kunst

inleiding

De opleiding audiovisuele technieken wordt georganiseerd op de Campus NARAFI. NARAFI, een letterwoord voor Nationaal Radio- en Filminstituut⁴, was tot 1994-1995 een zelfstandige hogeschool behorende tot het vrije net. Tevens bestaat sinds de oprichting ook een Franstalige afdeling, met wie NARAFI o.m. lokalen deelt. Als gevolg van het decreet op de Vlaamse hogescholen, juni 1994, werd de hogeschool gefusioneerd en onderdeel van de Hogeschool voor Wetenschap & Kunst, nu W&K.

De commissie stelt in het algemeen vast dat de ontvangst en kennismaking met het departement NARAFI een aangename ervaring is geweest.

Uit de gesprekken en contacten die de commissie tijdens de tweedaagse heeft gehad met vele actoren in en rond de organisatie van de opleiding, is haar het enthousiasme opgevallen van vele personeelsleden, van de studenten en oud-studenten.

De gesprekken gevoerd met werkgevers en bedrijven overtuigden de commissie van het belang en de relevantie van de door haar bezochte opleiding(en).

De commissie feliciteert het departement NARAFI met het uitstekende zelfevaluatie-rapport dat het n.a.v. en ter voorbereiding van deze visitatie heeft opgesteld. Het is een duidelijk rapport, structureel goed opgebouwd en mooi gepresenteerd.

2.2.1 beschrijving van de thema's

2.2.1.1 beschrijving van het beleid en kwaliteitszorg van de opleiding

Binnen de Hogeschool voor Wetenschap & Kunst behoort NARAFI met zijn één-cyclus-opleidingen tot het departement Technologie dat alle één-cyclus-opleidingen uit het studiegebied Industriële Wetenschappen en Technologie (IWT) omvat. Het centrale bestuur heeft conform de unit-management-structuur zeer veel gedelegeerd aan zijn departementale units. Zo kon worden vastgesteld dat NARAFI over alle financiële middelen kan beschikken waarop het conform het Hogescholendecreet recht heeft. Uit alle gesprekken is evenwel gebleken dat deze financiële middelen danig krap uitvallen. Niet alleen op het financiële vlak, maar ook inzake personeelsbeleid én op het pedagogische vlak heeft het departement een verregaande autonomie.

NARAFI organiseert binnen de opleiding Audio-Visuele Techniek (verder AVT genoemd) de opties Fotografie en Cinematografie (verder FOTO en CINE genoemd): het feit dat beide opties als twee aparte opleidingen worden georganiseerd wordt door alle gesprekspartners als positief ervaren.

⁴ Laat duidelijk zijn dat deze oorspronkelijke betekenis op dit ogenblik niet langer zinvol is en dat dus de benaming 'NARAFI' anno 2003 als dusdanig een begrip is waarmee een hogeschooldepartement wordt aangeduid dat bekend staat als een opleidingseenheid voor film, TV en fotografie.

De duur van beide opleidingen is drie jaar. Allen vinden dat het programma binnen die drie jaar net kan worden uitgewerkt. Wie voorstander is van een vierde jaar wil dit dan aan (begeleide) stages besteden. NARAFI rekent elk academiejaar op een maximum van 120 eerstejaars in de optie CINE en van 40 in de optie FOTO. Beide getallen worden jaarlijks ruimschoots gehaald. Het blijkt hierbij echt om een maximaal aantal te gaan: er is niet meer ruimte om meer studenten op te vangen en het betreft ook duidelijk de maximale druk die het personeel aankan.

Voor zijn kwaliteitszorgsysteem heeft het departement Technologie ervoor gekozen om het TRIS-instrument te hanteren. Het betreft een naar EFQM-model opgebouwd instrument voor kwaliteitsverbetering in het hoger onderwijs.

2.2.1.2 concretisering kwaliteitszorg in de opleiding

Naast een overkoepelende departementale commissie, is er per opleiding een Permanente Onderwijscommissie (POC) voorzien, die de kwaliteitszorg binnen de opleiding plant en tot uitvoering brengt.

De opleidingscoördinatoren zitten het POC voor, dat in zijn samenstelling alle onderwijsgeevenden als lid heeft. Aldus is het POC volledig geïntegreerd in de opleidingsvergaderingen. Beide opleidingscoördinatoren (FOTO en CINE) maken deel uit van de Departementale Commissie Kwaliteitszorg die voorstellen m.b.t. KZ ter advies voorlegt aan de departementale raad en ze na aanvaarding voor opvolging in het POC brengt.

Vastgesteld kon worden dat er flink wat inspanningen zijn geleverd inzake kwaliteitszorg: opleidingen EFQM zijn gevolgd, een sterkte- zwakteanalyse per opleiding werd uitgevoerd en besproken in de opleidingsvergaderingen, bevragingen van studenten en afgestudeerden zijn georganiseerd.

De commissie heeft echter twijfels omtrent de concrete toepassing van het kwaliteitszorgbeleid in de praktijk. Zo merkte ze op dat er nog geen systematisch beleid bestaat inzake het organiseren van regelmatige functioneringsgesprekken. Er dient zeker nog een weg afgelegd om lectoren en studenten op permanente wijze te sensibiliseren voor de concrete inpassing van IKZ.

Het is de commissie wel duidelijk geworden dat kwaliteitszorg opgenomen is binnen elk takenpakket: ze stelde evenwel vast dat bijzonder veel hiervan berust op informele houdingen en afspraken.

De commissie stelt daarom voor om binnen de organisatie van de opleiding de nu bestaande processen van kwaliteitszorg op korte tijd te gaan beschrijven en ze te formaliseren. Teveel is nu afhankelijk van individuele personen en van hun inspanningen. De commissie is van mening dat via deze noodzakelijke formalisering de continuïteit van de nu bestaande kwaliteit moet worden verzekerd en dat aldus de PDCA-verbetercirkel bij alle betrokkenen duidelijker zal worden en draaiende kan worden gehouden.

2.2.1.3 personeel

De opleidingen CINE en FOTO tellen samen 23 personeelsleden of 15,7 voltijdse eenheden (13 lectoren en 10 praktijklectoren).

Een kleine dynamische ploeg in elke opleiding getuigt van grote betrokkenheid: zij draagt de opleiding, enthousiasmeert de studenten en heeft intense contacten met de snel evoluerende fotografie- en filmsector waartoe zij de studenten opleidt.

Het teamwork viel de commissie meest op bij de praktijklectoren in de optie CINE, minder in de optie FOTO. De commissie stelt ook vast dat deze eerste groep voor zichzelf vele mogelijkheden tot bijscholing heeft ontwikkeld. Dit laatste is vooral mogelijk doordat alle praktijklectoren hun onderwijsopdracht combineren met een deeltijdse opdracht in film- en fotografiesectoren.

Zij scholen elkaar intern bij en zoeken voortdurend zelf naar verbetering: zonder meer kan gesteld worden dat zij de opleiding AVT dragen.

Toch is het de commissie ook duidelijk geworden dat het team van praktijkmensen onderbemand is en voor zijn opdracht ook voortdurend te kampen heeft met ruimtegebrek.

De commissie is van mening dat het personeel dat de theorievakken onderwijst voor zichzelf te weinig aan professionalisering werkt en dat voor hen regelmatig bijscholingsinitiatieven dienen te worden gepland.

Het administratief-technisch personeel (ATP) vormt een zeer enthousiast team, hun werkdruk is evenwel zeer hoog; een extra personeelslid kan hier soelaas brengen.

2.2.1.4 materiële en financiële randvoorwaarden

Het te kleine budget waarover NARAFI beschikt wordt heel goed besteed: door concrete samenwerking met de Franstalige collega's⁵ worden de investeringen verdeeld en het rendement verhoogd.

NARAFI heeft nood aan meer ruimte, zowel voor het ATP-personeel, voor de studenten en als voor de technische uitrusting.

De uitleendienst voor CINE werkt heel goed. Een full-time (FT) personeelslid is er mee belast.

Voor FOTO bestaat geen aparte uitleendienst, de praktijklectoren staan er zelf in voor het uitlenen van materiaal aan studenten. Veel draait hierbij op goodwill. Op termijn dient hiervoor het extra inzetten van personeel te worden overwogen.

De commissie stelt vast dat via deze uitleendienst een consequent studentgericht beleid wordt gevoerd: alle studenten kunnen voor hun praktijkopdrachten via een duidelijk gereguleerd systeem aldus gratis beschikken over het nodige foto- en cinemateriaal. Hierdoor wordt de kostprijs van de opleiding voor de studenten aanzienlijk gedrukt.

Wat de gebouwen betreft stelt de commissie het volgende vast:

- De fysische scheiding tussen het kasteel in het Dudenpark en de praktijkstudio's in de Jupiter- en Besmelaan, zorgt voor communicatieproblemen, die moeten kunnen worden opgelost.

⁵ Alle technische lokalen worden gedeeld met de franstalige zusterschool INRACI, die meer leerlingen en studenten telt; ook de investeringen in materiaal en onderhoud worden verdeeld over het budget van NARAFI en de franstalige school.

- De praktijkgebouwen zijn goed uitgerust: de montagecellen, uitleendienst, fotolabo's en twee opnamestudio's zijn indrukwekkend en bieden zowel op technisch als op pedagogisch vlak voldoende comfort. Een minpunt is de fotostudio die voor 40 eerstejaars te beperkt is in oppervlakte. De commissieleden stellen zich wel vragen omtrent de toekomst: zullen de opleidingen en dus ook de infrastructuur zich voldoende snel kunnen aanpassen aan de overgang naar digitalisatie van zowel de fotografie als de videoproductie? Een planning omtrent de wijze waarop de verdere digitalisatie dient te worden voorzien, dringt zich op.
- Aan de inrichting van de leslokalen voor de theoretische cursussen en voor het vak 'digitale beeldverwerking' dient verder gewerkt om er voor de docenten en studenten een meer aantrekkelijke onderwijsomgeving van te maken. Gebleken is dat het voor sommige theorievakken wenselijk zou zijn andere dan de nu gehanteerde didactische uitrusting te gebruiken. Zo zou een dataprojector het vak beeldgeschiedenis heel wat aantrekkelijker kunnen maken. Dataprojectoren zijn beschikbaar, maar het gebruik ervan dient nog gestimuleerd.
- Aan de veiligheid van de gebouwen is veel aandacht besteed. Toch raadt de commissie aan nog meer oog te hebben voor gepaste evacuatiewegen in de gebruikte burgershuizen op de Besmelaan.

2.2.1.5 onderwijsdoelstellingen

Uitgaande van de beroeps- en opleidingsprofielen zoals goedgekeurd door de VLOR is een door het bedrijfsleven gewaardeerd opleidingsprogramma samengesteld. De onderwijsdoelstellingen zoals in het ZER verwoord vindt de commissie relevant en actueel.

De commissie heeft kunnen vaststellen dat op de eerste plaats de rechtstreeks met de praktijk van fotografie en cinematografie verbonden vakken beantwoorden aan de in het ZER beschreven doelstellingen tot onderwijsinnovatie, verbondenheid met het werkveld en afwisselende werkvormen. Opvallend is de grote samenwerking en de betrokkenheid van de lesgevers die praktijk en technieken doceren. Tussen de studenten en deze docenten bestaat een opmerkenswaardige goede verstandhouding en samenwerking.

De taalvakken - Engels en Duits - zijn afgestemd op de doelstellingen van de opleiding en beantwoorden via strategisch afwisselende werkpatronen, aan het ontwikkelen van de door het werkveld vereiste meertaligheid.

Haast alle theorievakken worden uitsluitend als hoorcolleges aangeboden. De opvallend grote absentieratio van studenten in sommige van deze vakken deed bij de commissie vragen rijzen naar enerzijds de aansluiting van deze vakken bij de opleidingen en anderzijds naar de erin gebruikte werkvormen.

De instroom van studenten in het eerste jaar is zeer divers: studenten uit ASO, TSO en BSO die zich aanbieden worden ingeschreven tot het maximum aantal voorziene plaatsen is bereikt (120 voor CINE; 40 voor FOTO).

2.2.1.6 opleidingsprogramma: opbouw en inhoud

De commissie heeft kennis genomen van de opleidingsprogramma's van beide opties zoals voor het academiejaar 2002-2003 goedgekeurd door de departementale raad en de raad van beheer van de instelling.

De commissie heeft vastgesteld dat binnen de praktijkvakken een sterke integratie en afstemming van de inhoud en onderwijsvormen plaats heeft. In deze vakken wordt het hoofdaccent gelegd op het ontwikkelen van het praktisch en technisch kunnen (opnametechnieken, belichtingstechniek, regie, geluid, montage, ...). Daarnaast wordt de creativiteit van de student in het omgaan met fotografie en cinematografie op een bijzondere wijze gestimuleerd door het enthousiasme van de lesgevers.

Heel bewust wordt hier gewerkt aan een 'volledige' opleiding op technisch en vakkundig gebied. De commissie heeft vastgesteld dat binnen de praktijkvakken aldus bewust naar een modulair systeem wordt gewerkt.

Uit de gesprekken met studenten, lesgevers en afgestudeerden en op basis van de aangeboden leerstof, stelde de commissie vast dat de theoretische vakken (met 'kunst en cultuur' en 'scheikunde' als meest genoemde) onvoldoende aansluiting vinden bij wat de studenten in de praktijk leren. Een onderzoek naar een betere afstemming tussen de theorie- en praktijkvakken dringt zich op.

In de optie CINE wordt via de permanent gevormde teams goed gewerkt aan de nodige competenties om studenten in team te leren functioneren. In elk team is een student teammanager, die verantwoordelijk is voor het presteren van de hele groep.

In de optie FOTO wordt in het eerste jaar uitsluitend analogo gewerkt, nadien dient volgens de commissie meer aandacht te gaan naar digitale fotografie.

Studenten en afgestudeerden waarderen binnen de theorievakken de aandacht voor de aan de opleiding aangepaste taalvakken.

Beide opties onderhouden via de lesgevers praktijk goede relaties met het werkveld, maar onvoldoende met het internationale.

De commissie vraagt om bij de aanpassing van het programma naar de bachelor/master-structuur (BA/MA) in beide opties meer aandacht te besteden aan digitalisering, commercialisering en marketing.

De praktijkdocenten geloven duidelijk in een modulair systeem en zijn daarmee doende.

Voor het geheel van de NARAFI-opties dient evenwel fundamenteeler werk te worden gemaakt van het invoeren van het bachelorsysteem zoals voorzien in het nieuwe Structuurdecreet voor het hoger onderwijs.

De coördinatie van beide opties ervaaarde de commissie als zeer goed: een duidelijk geloof in en werken aan modularisatie van de opleiding is aanwezig

Uit de gevoerde gesprekken heeft de commissie anderzijds ervaren dat het verschil in aanpak en inhoud tussen de steunvakken/ theoretische vakken en de praktijkvakken werkelijk te groot is.

Dit zijn de bevindingen:

- de theorievakken worden haast uitsluitend als hoorcolleges aangeboden.
- slechts enkele lesgevers zijn zoekende om andere werkvormen te gebruiken: dat gebeurt bijv. bij de taalvakken waar 'Mondelinge communicatievaardigheid' meer en meer aan bod komt en o.m. de bereidheid bestaat om de studenten beter voor te bereiden op bijvoorbeeld de mondelinge presentatie van hun eindwerk.

- de meeste theoretische vakken komen echter over als eilandjes in het hele curriculum: er blijkt geen of maar miniem contact te zijn tussen de lesgevers van de theorie- en steunvakken en zij hebben helemaal geen
- contact met het team van de praktijkvakken ...
- het theorievak scheikunde is door de evolutie achterhaald en dient vervangen te worden door een up to date
- vak dat echt aansluiting vindt bij wat studenten in de praktijk krijgen aangeboden.
- het theorievak 'kunst en cultuur' dient aangepast te worden zowel inhoudelijk als inzake de gebruikte
- methodiek.

De commissie is van mening dat er hier sprake is van een gebrek aan coaching van en voor de lesgevers. Daarnaast is een verklaring ook wel de fysieke scheiding tussen de leslokalen in het Dudenkasteel en de praktijklokalen in de Besmer- en Jupiterlaan.

De vaststelling dat de lectoren van de theorievakken echter ook geen enkele aansluiting hebben, noch zoeken, met de eindwerken van de studenten wijst volgens de commissie op een te verhelpen gebrek aan betrokkenheid.

De afstand, fysiek en mentaal, tussen beide groepen lesgevers en hun vakken blijkt een pijnpunt. Er zijn via de opleidingsvergaderingen reeds mogelijkheden onderzocht om theorie en praktijk beter te integreren, maar tot nog toe, zo ervaart de commissie het, heeft dit niet geleid tot meer samenwerking en een betere afstemming van de praktijk- en theorievakken.

De commissie stelt dat er echt aan gewerkt dient te worden om theorie- en praktijkvakken beter op mekaar af te stemmen, op de eerste plaats door beide groepen lesgevers zowel bij theorie als praktijk te betrekken.

De commissie meent ook te moeten stellen dat lesgevers gecoacht moeten worden om hen te leren andere werkvormen te gebruiken in plaats van 'conservatieve methodes van lesgeven'.

2.2.1.7 *afstudeerwerk en werkveldervaring*

Bij de studenten heerst onduidelijkheid over de stage. De tijd waarin zij hun eindwerk moeten voltooien - de 10 laatste lesweken van het derde jaar - kunnen worden gebruikt om stage te lopen. De combinatie van stage en eindwerk blijkt dan echter bijzonder moeilijk.

Eigenlijk wordt de stage in geen van beide opties gestimuleerd, het blijft een initiatief van de student zelf. Bovendien staat 'stage' niet ingeschreven in het jaarprogramma en wordt als zodanig ook niet met studiepunten gewaardeerd.

Het departementshoofd beantwoordt dit probleem als volgt. Hij maakt een vergelijking met het Nederlandse HBO, waarin een langdurige stage en stagebegeleiding in een vierde studiejaar(!) sowieso deel uitmaakt van het studiepakket. Hij stelt echter dat NARAFI een dergelijke volwaardige stage onmogelijk kan garanderen binnen de drie voorziene studie jaren: de school zou daarvoor bovendien meer personeel moeten kunnen inzetten én dat is nu onmogelijk, maar als studenten langdurige stages zouden doen, zal dat ook de werkdruk van het personeel verminderen. De commissie hierover om verduidelijking bij het departementshoofd.

Voor de student, die dus op vrijwillige basis een stage wil doen, zijn blanco-stagecontracten en een stageverzekering voorzien.

Meer aandacht voor de stageproblematiek en de –begeleiding dringt zich op.

Het afstudeerwerk vertegenwoordigt in de optie fotografie 14 + 4 van de 60 studiepunten in het derde jaar, in de optie CINE is dat 24 + 10. Merkwaardig is dat geen van de gehoorde studenten dit wist.

De kwaliteit van de afstudeerwerken in beide opties is over het algemeen zeer goed.

In CINE realiseren de studenten per team een kortfilm op pelicule. Daarnaast maken ze individueel een videowerk. Elke student heeft naast een promotor, die zijn project ondersteunt, ook een mentor die waakt over de realisatie ervan. De wijze waarop een interne en een externe jury zich uitspreken over de waarde van de eindwerken is degelijk georganiseerd en getuigt van een goede begeleiding en een professionele aanpak.

De commissie waardeert ook de wijze waarop de opleiding de kost van het eindwerk in de hand houdt.

In FOTO dient de student een portfolio te realiseren en een fotografische productie uit te voeren en te presenteren. Hierbij wordt de student eveneens begeleid door een interne mentor en een promotor, die door hem ook extern kan worden aangezocht.

De professionele aanpak van de praktijklectoren in dit hele proces is overtuigend.

De commissie betreurt dat de lesgevers theorie bij het proces van de eindwerken niet betrokken worden. Zij vraagt hierover een interne reflectie op te zetten.

2.2.1.8 internationale dimensie

Uit het gesprek met de derdejaarsstudenten is gebleken dat binnen beide opties meer dient te gebeuren om er de Europese uitwisselingsprojecten bekend te maken. De afgestudeerden, zo bleek uit de gesprekken hebben in hun beroepspraktijk vele contacten met het buitenland.

Ook de vertegenwoordigers uit het werkveld pleiten ervoor om het leerplan meer Europees gericht te maken (Internationalisation at home) en te zorgen voor langdurige internationale uitwisselingen en stages van studenten.

De commissie stelt vast vast dat de contacten met gelijkaardige buitenlandse opleidingen eerder sporadisch zijn en afhankelijk van individuele initiatieven. Aangeraden wordt de nog te beperkte internationale contacten eveneens te formaliseren en in de toekomst te intensifiëren. Gezien het belang van internationaliseringsprogramma's raadt de commissie ook aan deze een betere bekendheid te geven bij de studenten.

De commissie is van oordeel dat uitgekend moet worden hoe de nu bestaande obstakels voor internationalisering moeten worden overwonnen. Niet alleen aan buitenlandse stages van studenten moet worden gedacht, ook moet werk gemaakt worden van mogelijkheden om personeelsleden een tijd naar een buitenlandse partnerinstelling uit te zenden.

2.2.1.9 leersituatie: onderwijsvormen en leermiddelen

onderwijsvormen

De gehanteerde werkvormen zijn erg verschillend wat betreft de praktijkvakken enerzijds en de theorie-/steunvakken anderzijds. Het jonge team lesgevers dat de FOTO- en CINE-praktijk doceert, maakt gebruik van innovatieve werkvormen en weet flexibel en vakoverschrijdend te werk te gaan.

Ook de taaldocenten zoeken via verschillende werkvormen aansluiting bij wat de studenten in de praktijk ondernemen.

E-learning (Blackboard) is een onbekende in het docententeam.

De commissie raadt aan om op een gestructureerde manier de theorie en de praktijk beter te integreren en beide groepen lesgevers zowel bij theorie als praktijk te betrekken. Een en ander vraagt ook om coaching ten einde innovatieve werkvormen en lesmethodes mettertijd te garanderen in de hele opleiding.

De gehanteerde studiebegeleiding/ondersteuning van de studenten is zeer verschillend afhankelijk van de praktijk- en theorievakken. Ook voor de theoretische vakken dient hieraan gewerkt.

leermiddelen

Syllabi voor alle vakken zijn voor de studenten beschikbaar.

De getoonde cursussen reflecteren in de meeste gevallen het contactonderwijs (hoorcolleges) waarvoor ze zijn ontworpen. Naar de toekomst toe moet zeker werk worden gemaakt van syllabi die studenten toelaten om opleidingsonderdelen meer en meer via zelfstudie te verwerken en die interpretatie door en communicatie met de student bevorderen.

Implementatie van ICT bij meer opleidingsonderdelen is aangewezen.

2.2.1.10 toetsing en evaluatie

Voor de beide opties heeft NARAFI een transparant systeem van evaluatie uitgebouwd.

Tijdens elk studiejaar worden de praktijkvorderingen van de studenten via permanente evaluatie opgevolgd. De criteria hierbij gehanteerd zijn duidelijk gecommuniceerd. De zeswekelijkse round-ups, waarbij de student feedback en bijsturing krijgt van zijn mentor en de regelmatig georganiseerde consultatie-uren, waarbij de student zijn opdrachten becommentarieerd krijgt door lectoren, vormen tevens een gewaardeerde vorm van coaching en begeleiding voor de student.

In het school- en examenreglement is duidelijk gesteld welke de parameters zijn waarop waarderingscijfers worden gebaseerd en welke kansen de student heeft met de waarderingscijfers.

Het studiecontract met de student is duidelijk opgesteld en laat de student toe van bij de start van zijn studie alle 'spelregels' te kennen waaraan hij dient te beantwoorden om zijn studie tot een goed einde te brengen.

2.2.1.11 studie en studentenbegeleiding

Alle aanwezige studenten stellen dat zij de studiebegeleiding als zeer positief ervaren, in beide opties bestaat duidelijk een goede relatie tussen de lesgevers en de studenten.

Uit het overleg met de verantwoordelijken voor studiebegeleiding en ombudsdienst kon de commissie besluiten dat de student in beide opties centraal staat. De begeleiding van toekomstige studenten is zelfs op een bijzonder efficiënte wijze uitgebouwd en datzelfde moet gezegd van de begeleiding van de studenten tijdens hun opleiding.

In elke optie staat een studiementor ter beschikking. Zij spreken alle eerstejaars en zorgen er voor dat zij worden ingedeeld in de onderscheiden groepen van beide opties. Na zes weken volgt een tweede gesprek. Opvolging gebeurt na de partiële examens. De praktijkopdrachten van de studenten worden opgevolgd en met hen besproken. Aan het einde van elke cyclus van zes weken staan de praktijklectoren ter beschikking in het monitoraat, waar de studenten bijkomende informatie kunnen verkrijgen of inhaallessen volgen.

Op de website van de school is een 'studentenforum' voorzien, waarop studenten vragen kunnen stellen m.b.t. cursusmateriaal, de jaarplanning, de deadlines en staat een detailomschrijving van elke uit te voeren opdracht.

Over de studentenparticipatie, via klasverantwoordelijken en verkozen afgevaardigden in de studenten- en Academische raad, blijken de studenten en de afgestudeerden zeer tevreden.

2.2.1.12 studeerbaarheid en studierendement

Het zelfevaluatie-rapport toont aan dat van de 40 eerstejaars FOTO er gemiddeld 22 het diploma behalen of zo'n 55 %. Van de 120 eerstejaars CINE haalden in de voorbije 7 jaar gemiddeld slechts 21 het einddiploma of 17,25 %.

De gemiddelde studieduur van wie een diploma behaalde bleef in die 7 jaar constant: 3,15 jaren voor FOTO, 3,3 jaren voor CINE.

Deze cijfers tonen duidelijk aan wat door verschillende gesprekspartners ook is bevestigd: de beide opties worden beschreven als twee verschillende werelden met elk een andere mentaliteit. Vaak werd gesteld dat bij de start van de opleiding een 'toelatingsproef' zou moeten worden ingesteld: van de 'filmmensen' wordt een zeer brede basis verwacht, veelzijdigheid en vooral het kunnen werken in groep. Vele van de studenten die een goede kans maken op slagen in de optie CINE deden vaak andere studies, te jonge studenten kunnen vaak niet mee in deze veelzijdige optie.

Wat het rendement van de optie CINE betreft stellen alle vertegenwoordigers uit het werkveld dat de opleiding algemeen en breed is en moet blijven. Zij waarderen de praktijkgerichtheid én de veelzijdigheid van de NARAFI-opleiding.

2.2.1.13 afgestudeerden

De afgestudeerden en het werkveld ervaren de door NARAFI geboden techniciteit als positief. Zij stellen dat iedereen die een NARAFI-diploma behaalt, onmiddellijk werk vindt.

Jaarlijks organiseert NARAFI een opendeurdag waarop alle afgestudeerden van het vorige academiejaar worden verwacht hun diploma te komen ophalen. Bij die gelegenheid wordt van deze groep alumni een enquête afgenomen.

Nadien blijven er weinig contacten met de hogeschool, hoewel uit het gesprek met de afgestudeerden mocht blijken dat zij zich tot NARAFI betrokken blijven voelen. NARAFI is zich daarvan bewust en neemt zich voor om een alumnibeleid op te bouwen.

2.2.1.14 maatschappelijke dienstverlening

Onderzoek en maatschappelijke dienstverlening zijn in NARAFI niet systematisch uitgebouwd. Wel worden soms filmprojecten uitgevoerd, in het kader van begeleide oefeningen, waarbij korte films worden gerealiseerd voor scholen, ziekenhuizen of n.a.v. cultuurevenementen. In enkele gevallen is de expertise van personeelsleden ingezet bij rechtszaken over met de opleiding verbonden onderwerpen.

Onderzoekselementen beperken zich tot het stimuleren bij de studenten van technisch en/of beeldtaalonderzoek n.a.v. hun eindwerk.

Wil NARAFI zich inzake dienstverlening en onderzoek op de kaart zetten dan vraagt dit om het uitbouwen van een coherente visie en om het systematisch inzetten van de aanwezige expertise. Gezien de huidige workload van het personeel en het ontbreken van financiële middelen voor onderzoek kan zoiets niet op korte tijd worden gerealiseerd.

2.2.2 conclusies

De commissie heeft ervaren dat alle actoren tevreden tot zeer tevreden zijn over de NARAFI-opleidingen opties FOTO en CINE. Zij benadrukken de uitstekende begeleiding van de studenten op praktijkvlak, maar wijzen ook op mogelijke verbeteringen aan te brengen in de samenstelling en vormgeving van het pakket steun- en theorievakken. Het gebrek aan de nodige ruimte is een minpunt.

Uit alle gesprekken, zowel met studenten en oud-studenten, mocht blijken dat de opleidingen niet als 'te duur' worden ervaren en dat men de organisatie als geheel en de duidelijke werkafspraken, o.m. met het oog op het onder controle houden van de kostprijs voor de student, sterk waardeert.

Het gesprek dat de commissie had met de afgevaardigden uit het werkveld was zeer positief. De opleiding wordt door het bedrijfsleven ervaren als flexibel en degelijk. Studenten worden er geleerd collegiaal en in team te werken. Ze worden heel goed opgeleid om meertalig te functioneren.

De commissie besluit betreffende de opleiding AVT van NARAFI:

- dat concreet de optie FOTO een voldoende niveau behaalt en
- dat de optie CINE een meer dan voldoende niveau behaalt.

Toch wil de commissie erop wijzen dat beide opties zich tegelijkertijd moeten bezinnen over de toekomst van de opleiding, meer bepaald wil zij volgende verbetertrajecten aanraden:

- Inhoudelijk stelde de commissie vast dat de twee aangeboden opties zeer intense opleidingen betreffen die naar de praktijk toe de studenten goed voorbereiden op de arbeidsmarkt en hen leren actief en ondernemend te handelen ook in groepsverband. Toch wijst de commissie op de 'breekbaarheid' van de opleidingen omdat ze voor een belangrijk deel gedragen worden door een hardwerkend team dat sterk informeel te werk gaat: de commissie raadt daarom aan, ter wille van de continuïteit, de geleverde arbeid en inspanningen te beschrijven en te formaliseren.
- De theorie- of steunvakken dienen inhoudelijk op hun relevantie voor de opleidingen te worden gescreend en nieuwe werkvormen dienen ervoor gezocht, enerzijds om integratie met de praktijkonderdelen te bevorderen en anderzijds om de student ervan te overtuigen dat ze in belangrijke mate bijdragen tot zijn noodzakelijke cultuur-en maatschappijvisie.
- Wat de vastgestelde initiatieven op het gebied van internationalisering betreft, is de commissie van oordeel dat er goede inspanningen worden geleverd, ondanks enkele moeilijke obstakels. De commissie raadt aan contacten te leggen met o.m. de Nederlandse en Duitse hoger-onderwijs-instellingen die gelijkaardige FOTO- en CINE-opleidingen aanbieden.
- Als belangrijkste opdracht benadrukt de commissie dat de evolutie naar digitalisatie, waarvoor de hogeschool reeds aanzienlijke stappen heeft gezet, voor de optie FOTO onverwijld en in een nog sneller tempo dient te worden verder gezet: een planmatige aanpak daartoe is vereist.

terugmeldingsrapport

2.3 Karel de Grote-Hogeschool

inleiding

De audiovisuele technieken behoren tot het departement Industriële Wetenschappen en Technologie van de Karel de Grote-Hogeschool en worden georganiseerd op de campus Antwerpen-Linkeroever.

Vóór 1994 werd de opleiding AVT optie Fotografie georganiseerd door de Vrije Technische School Technicum (HITA) gevestigd in de Londenstraat te Antwerpen.

Als gevolg van het decreet op de Vlaamse hogescholen, juni 1994, fuseerde van bij de aanvang van het academiejaar 1995-1996 het HITA met de Katholieke Industriële Hogeschool Antwerpen (KIHA) en met het Vrij Technisch Instituut Borgerhout (VTIB). Samen vormen deze drie hogescholen sindsdien binnen de Karel de Grote-Hogeschool het Departement Industriële Wetenschappen en Technologie.

De commissie stelt in het algemeen vast dat de ontvangst en kennismaking met de opleiding een aangename en leerrijke ervaring is geweest.

Uit de gesprekken en contacten die de commissie tijdens de tweedaagse heeft gehad met vele actoren in en rond de organisatie van de optie, is haar het enthousiasme opgevallen van vele personeelsleden, van de studenten en oud-studenten.

De gesprekken gevoerd met werkgevers en bedrijven overtuigden de commissie van het belang en de relevantie van de door haar bezochte opleiding.

De commissie toont zich tevreden met het degelijke zelfevaluatie-rapport dat het n.a.v. en ter voorbereiding van deze visitatie overhandigd heeft gekregen. Het is een duidelijk rapport, structureel goed opgebouwd en helder verwoord.

2.3.1 beschrijving van de thema's

2.3.1.1 beschrijving van het beleid en kwaliteitszorg van de opleiding

De opleiding AVT behoort tot het departement IWT van de hogeschool dat nog 5 andere één-cyclus-opleidingen en 4 opleidingen van twee-cycli telt. De opleiding neemt een zeer aparte plaats in, niet in het minst gezien het feit dat alleen deze optie volledig wordt georganiseerd op de toch wel geïsoleerd gelegen campus Linkeroever.

De optie met zijn gemiddeld 120 studenten en 12 à 13 personeelsleden (zeven fulltimers en een zestal parttimers) is rechtstreeks afhankelijk van het departementale bestuur en van het centrale bestuur. De hogeschool heeft gekozen voor een centraliserend management met sterk uitgebouwde centrale diensten.

De administratieve ondersteuning voor de optie, zowel voor studenten als personeel, wordt geleverd door het administratief personeel van het departement IWT, gevestigd op de IWT-campus te Hoboken.

Dientengevolge beschikt de optie Fotografie ter plaatse over geen administratieve krachten, alleen de lesgevers o.l.v. het opleidingshoofd en twee halftijdse onderhoudsmedewerkers vormen er het personeelskorps.

De duur van de opleidingen AVT - optie Fotografie is drie jaar. Allen vinden dat het programma binnen die drie jaar goed kan worden uitgewerkt. Wie voorstander is van een vierde jaar wil dit aan (begeleide) stage besteden.

De opleiding schrijft elk academiejaar tussen 50 en 60 eerstejaarsstudenten in. Gemiddeld gaan hiervan 30 studenten over naar het tweede jaar. Ook het derde jaar telt gemiddeld 30 studenten.

Voor zijn kwaliteitszorgsysteem heeft de Karel de Grote-Hogeschool en dus ook haar departement IWT, ervoor gekozen om het PROZA-instrument te hanteren. Het betreft een naar EFQM-model opgebouwd instrument voor kwaliteitsverbetering in het hoger onderwijs.

2.3.1.2 concretisering kwaliteitszorg in de opleiding

Een interdepartementale projectgroep kwaliteitszorg coördineert het hele kwaliteitsbeleid. In elk departement is een stuurgroep KZ belast met de concretisering, d.w.z. de organisatie, de uitvoering en de opvolging ervan in de opleidingen en opties.

Recent werden binnen het departement IWT twee kwaliteitscoördinatoren (met elk daartoe een ¼ van een voltijdse opdracht) aangesteld: zij hebben als opdracht om binnen elke optie het door het centraal bestuur ingestelde KZ-systeem bekend te maken en om er als procesbegeleiders op te treden.

Het ZER is, volgens een sjabloon aangereikt door de interdepartementale projectgroep KZ, het werk van het opleidingshoofd. Duidelijk heeft dit ZER een zekere dynamiek met zich gebracht die als hefboom zal kunnen dienen om het gekozen KZ-systeem effectief op gang te brengen in de opleiding. Concrete toepassing van het kwaliteitszorgbeleid in de praktijk heeft zich tot nog toe beperkt tot enkele bevragingen. Duidelijk moge blijken dat de toepassing van het KZ-systeem nog in een introductiefase verkeert. Er dient zeker nog een lange weg afgelegd om lectoren en studenten op permanente wijze te sensibiliseren én te motiveren voor de effectieve toepassing ervan.

Het is de commissie duidelijk geworden dat de kwaliteit van de opleiding in belangrijke mate berust op informele houdingen en afspraken.

De commissie stelt daarom voor om binnen de opleiding de nu bestaande informele processen van zorg om de kwaliteit op korte tijd te gaan beschrijven en ze te formaliseren. Teveel is nu afhankelijk van individuele personen en van hun inspanningen.

De commissie is van mening dat via deze noodzakelijke formalisering binnen het KZ-systeem de continuïteit van de nu bestaande kwaliteit moet worden verzekerd en dat aldus de Plan-Do-Check-Act-verbetercirkel bij alle betrokkenen ingang kan vinden en effectief op gang kan worden gebracht.

Tot IKZ behoort volgens de commissie ook het werken aan het imago, p.r. en uitstraling van de opleiding: naamgeving en naar buiten treden vragen om formele kwaliteitsafspraken!

2.3.1.3 personeel

De opleiding telt op vandaag in totaal 13 lesgevers waarvan 7 voltijds en 6 deeltijds.

De voltijdsen zijn belast met de praktijk- en specialisatievakken, de deeltijdsen doceren de algemene vakken wijsbegeerte, Frans, Engels, Kunst en Cultuur, Scheikunde en Marktstudie/Bedrijfsbeheer.

Omwille van de (te) beperkte financiële middelen is de (noodzakelijke) toename van personeel op korte termijn onmogelijk.

In de laatste jaren hebben alleen vervangingen plaats gehad van 3 lesgevers die met 55+ vervroegd zijn uitgestapt. Een verjonging heeft daardoor plaats gehad.

De betrokkenheid van het voltijds personeel is groot: deze lesgevers onder leiding van het opleidingshoofd dragen de opleiding, zij kennen en enthousiasmeren de studenten, maar hebben, gezien hun voltijdse opdracht in de hogeschool, minder kansen op intense contacten met de snel evoluerende fotografiesector.

Het team van voltijdse lesgevers dat op Linkeroever onderwijst, begeleidt en coacht, is sterk op mekaar betrokken en heeft weinig of geen contacten met de andere opleidingen van de hogeschool.

Dit is uiteraard ook een gevolg van de fysieke afstand t.a.v. alle departementen en van de centrale diensten van de Karel de Grote-Hogeschool. Zowel opleidingshoofd als lesgevers voelen zich op 'een eiland' en in vele opzichten te zeer afgescheiden van de Antwerpse hogeschool waartoe ze behoren.

Het opleidingshoofd is zeer duidelijk de centrale spil: op een zeer gemotiveerde wijze leidt hij de afdeling. Hij is de verbindingspersoon met het departementsbestuur en met de administratie die zich in Hoboken situeert. Naast zijn onderwijsopdracht (12,5 uur les per week in de beeldverwerking) heeft hij diverse taken: hij leidt de opleidingsvergaderingen (4 x per jaar), verdeelt de onderwijs- en onderwijsondersteunende opdrachten, voert de jaarlijkse functioneringsgesprekken en de driejaarlijkse beoordelingsgesprekken, hij geeft opdrachten aan het onderhoudspersoneel, ...

De commissie stelt vast dat de groep voltijdse lesgevers voor zichzelf mogelijkheden tot bijscholing heeft ontwikkeld. Voor de bijscholing van haar docenten beschikt de opleiding jaarlijks over een (te klein) budget van € 1250. De lesgevers bepalen zelf of zij bijscholingscursussen volgen. Vaak wordt gekozen voor zelfstudie.

De meesten hebben beperkte contacten met de bedrijfswereld via de samenstelling van de eindwerkjury en bij het gezamenlijk met externen beoordelen van de eindwerken van de derdejaarsstudenten.

2.3.1.4 materiële en financiële randvoorwaarden

De Campus Linkeroever beschikt naar het oordeel van de commissie over weliswaar beperkte maar geschikte lokalen voor de 120 studenten. De lesgevers beschikken over een lerarenkamer, met postvakjes voor elk en borden met mededelingen. Een minpunt is dat de lesgevers geen aparte kantoorruimtes hebben, wat ertoe leidt dat de meesten na het lesgeven snel de hogeschool verlaten.

De praktijklokalen zijn goed uitgerust: de fotolabo's en de grote opnamestudio met verschillende opnamecellen bieden een degelijk technisch en pedagogisch comfort. De commissieleden stellen zich wel vragen of de opleiding en dus ook de infrastructuur zich voldoende snel zal kunnen aanpassen aan de

overgang naar digitalisatie van zowel de fotografie als de videoproductie. Een planning over de uitbreiding naar digitalisatie dringt zich op.

Omdat het opleidingsbudget te beperkt is, kan de opleiding slechts met grote tussenpozen enkele nieuwe computers en de nodige software aankopen. Dat verklaart de vele types van computers waarover de opleiding beschikt.

Er bestaat slechts een beperkte uitleendienst van materiaal voor de studenten. De gehoorde studenten stellen dat de opleiding duur is ook omdat ze praktisch alles zelf te betalen hebben: naast € 500 inschrijvingsgeld betalen ze jaarlijks ook € 75 aan atelierkosten. Elke student dient zichzelf een kleinbeeldcamera aan te schaffen en dient te zorgen voor filmrolletjes en het ontwikkelen van foto's en dia's.

(Noot: wat foto's betreft bedoelen de studenten hiermee dat ze vaak foto's dienen te (laten) ontwikkelen buiten de school, o.m. omwille van het feit dat het fotolab van de school alleen maar toegankelijk is tijdens de schooluren)

De departementsdirectie stelde dat elke student Fotografie per studiejaar moet rekenen met een kostprijs schommelend tussen 1250 en 2500 €.

De commissie vraagt te onderzoeken om de studenten intenser gebruik te kunnen laten maken van de fotografie-infrastructuur, ook buiten de gewone lesdagen en –uren. Zij vraagt dit ook omdat, op het ogenblik van de visitatie, gebleken is dat er te weinig materiaal voorhanden is voor het aantal studenten in het eerste jaar.

Voor de studenten is een aangename zaal voorzien waar gegeten (weliswaar niet warm) en gestudeerd kan worden. SOVO heeft er voor de studenten ook twee computers met Internetverbinding geïnstalleerd.

Aan de veiligheid is in het in gebruik zijnde al oudere schoolgebouw al veel aandacht besteed, toch raadt de commissie aan nog meer oog te hebben voor het voorzien van alle noodzakelijke evacuatiewegen. De centrale preventiedienst van de Karel de Grote-Hogeschool volgt dit op.

Binnen de hogeschool bepaalt elk departement zelf de verdeelsleutel voor de financiële verdeling van de jaarlijkse begroting naar de opleidingen toe. Die sleutel is gebaseerd op o.m. het aantal studenten in de opleiding, de OBE's en een aantal structurelementen. Als er noden zijn binnen een opleiding dan kan in overleg tussen de opleidingen solidariteit naar de betreffende opleiding/optie spelen.

2.3.1.5 onderwijsdoelstellingen

De onderwijsvisie is voor de optie Fotografie grondig en expliciet verwoord in het ZER. De graduaatsopleiding Fotografie (vanaf 2004-2005 de bacheloropleiding Fotografie) beoogt 'het vormen van fotografen die vanuit hun theoretische en praktische opleiding en ervaring in staat zijn zelfstandig bepaalde opdrachten uit te voeren,' en voegt aan 'techniek en materiaal, inhoud, creativiteit en esthetiek toe ter vervollediging van het fotografische beeld.'

In 1999 besloot het departement het aantal effectieve lesweken te brengen op 27 per jaar en het aantal contacturen op 22,5 lesuur per week. Het curriculum werd herwerkt waarbij gestreefd werd naar 'samenhang tussen theorie en praktijk' en met als doelstelling 'een brede algemene, technische en praktische opleiding' om de afgestudeerden 'later maximale kansen te bieden in het beroepsleven.'

De opleiding wil deze doelstellingen bereiken door het contactonderwijs te combineren met studieprojecten in samenwerking met bedrijven en groeperingen, met bedrijfsbezoeken, gastseminaries, internationale mobiliteit en met de realisatie van het eindwerk in het derde jaar.

Als nagestreefde sociale competenties vermeldt het ZER: 'communicatieve vaardigheden, leren werken in teamverband, attitude om leiding te nemen, verantwoordelijkheidszin.'

Uit de gevoerde gesprekken concludeert de commissie dat om de onderwijsdoelstellingen te bereiken, een veelheid aan initiatieven wordt ondernomen (bezoeken aan tentoonstellingen, musea, bedrijven, het jaarlijks opzetten van een eigen fotografietentoonstelling gericht op de gemeenschap, enz..). Ze stelt evenwel vast dat deze initiatieven vaak op informele basis worden genomen en het werk zijn van individuen. De commissie raadt aan om deze initiatieven formeler te kaderen door ze te communiceren naar alle actoren en ze in te bedden in het geheel van het curriculum.

De commissie dringt erop aan om de contacten met het bedrijfsleven nog op te voeren, o.m. door meer (formele) contacten met de afgestudeerden (cfr. Alumniwerking), door (formeel te plannen) gastseminaries, door deeltijdse lesgevers in dienst te nemen die ook parttime in een bedrijf werken of zelfstandige (fotograaf) zijn.

De instroom van studenten in het eerste jaar is zeer divers: studenten uit ASO, TSO en BSO die zich aanbieden worden ingeschreven. In 2002-2003 zijn er 58 eerstejaars, opgedeeld in twee groepen. Voor de praktijklessen in de fotostudio worden de groepen nog verder opgesplitst: daar werkt men met groepen van 14 à 15 studenten.

Toch is differentiatie in het lesgeven niet zo duidelijk aanwezig.

2.3.1.6 opleidingsprogramma: opbouw en inhoud

Uitgaande van de beroeps- en opleidingsprofielen zoals goedgekeurd door de VLOR heeft de opleiding een door het bedrijfsleven zeer gewaardeerd technisch opleidingsprogramma samengesteld, waarbij het de commissie wel is opgevallen dat naast fotografie ook multimedia en videotechneken sinds korte tijd veel aandacht hebben gekregen.

In het algemeen kunnen de gedoceerde vakken als volgt worden ingedeeld:

- 20 % algemene Vakken
- 30 % theorie i.v.m. technieken, kunst en cultuur
- 50 % praktijk (voornamelijk fotografie, daarnaast ook nevenactiviteiten, d.i. beeldverwerking via computerprogramma's, videotechneken en in het derde jaar nog multimedia.)

De commissie heeft kunnen vaststellen dat de praktijkvakken blijken te geven van innovatieve aanpak, verbondenheid met het werkveld en afwisselende werkvormen.

De betrokkenheid van de lesgevers die praktijk en technieken doceren is groot. Tussen de studenten en deze docenten bestaat een goede verstandhouding. De monitораatswerking voor Foto- en Videotechnieken en voor Beeldverwerking wordt als zeer positief ervaren.

De commissie heeft vastgesteld dat binnen de praktijkvakken de zeven praktijkdocenten een op elkaar afstemmen van de inhoud nastreven. Zij nemen vaak zeer zinvolle initiatieven voor de fotografiestudenten,

als reizen, bezoeken aan beurzen, uitnodigen van gastdocenten, enz... dit alles blijkt echter op informele basis te gebeuren (er worden geen verslagen over gemaakt). In het raam van de Kwaliteitszorg suggereert de commissie om dit soort kwaliteitsvolle initiatieven te bestendigen.

De deeltijdse docenten in algemene vakken en steunvakken hebben weinig of geen voeling met de praktijk fotografie die aan hun studenten wordt onderwezen. Zij geloven niet in de haalbaarheid van een modulair systeem en houden het liever voor hun vakken bij klassieke hoorcolleges (van max. 2 uur).

Het verschil in aanpak en inhoud tussen de steunvakken/ theoretische vakken en de praktijkvakken is erg groot.

Dit zijn de bevindingen:

- de theorievakken worden haast uitsluitend als hoorcolleges aangeboden: dat blijkt ook uit het cursusmateriaal.
- de meeste theoretische vakken komen over als eilandjes in het hele curriculum: er is geen contact met het team van de praktijkvakken, de lesgevers theorie zijn niet aanwezig op de opleidingsvergaderingen.
- men maakt zich geen zorgen over absenties van studenten in de lessen.
- de grote differentiatie van het aanbod aan studenten wordt als problematisch ervaren. Er wordt niet gedifferentieerd tijdens het lesgeven.
- IKZ is een 'ver van mijn bed'-show voor deze lesgevers; zij missen het aanvoelen dat hun vakken steunvakken moeten zijn voor de opleiding in Fotografie en er dus bij moeten aansluiten.

De commissie is van mening dat er hier sprake is van een gebrek aan coaching van en voor de lesgevers. Er dient gewerkt te worden aan een gezamenlijk aanvoelen om de algemene vakken/ steunvakken samen met de technische en praktijkvakken als één geïntegreerd geheel aan te bieden aan de student.

De vaststelling dat de lectoren van de theorievakken ook geen enkele aansluiting hebben met de eindwerken van de studenten wijst volgens de commissie op een te verhelpen gebrek aan betrokkenheid.

De afstand, fysiek en mentaal, tussen beide groepen lesgevers en hun vakken zorgt soms voor een probleem. De studenten vragen meer duidelijkheid betreffende de relevantie van de algemene vakken.

De commissie stelt om voor alle vakken theorie en praktijk op elkaar af te stemmen, op de eerste plaats door beide groepen lesgevers zowel bij theorie als praktijk te betrekken.

De commissie stelde vast dat de meerderheid van de lesgevers geen didactische scholing heeft gehad. De commissie meent te moeten stellen dat lesgevers gecoacht moeten worden om hen te leren andere werkvormen te gebruiken in plaats van 'conservatieve methodes van lesgeven'.

Uit de gesprekken met studenten, lesgevers en afgestudeerden en op basis van de aangeboden leerstof stelde de commissie vast dat de theoretische vakken niet voldoende aansluiting vinden bij wat de studenten in de praktijk leren. Een onderzoek naar een betere afstemming van de theorievakken op de praktijk dringt zich op.

Volgens de studenten is het vak 'scheikunde' een struikelblok en bereidt 'Bedrijfsbeheer/Recht' hen niet voor op het statuut van zelfstandige (fotograaf). Zij vragen om bijv. meer informatie over het BTW-beheer in een zelfstandige fotografiezaak.

In het algemeen stelt de commissie dat het talenonderricht voor Engels en Frans voldoet, zij betreurt dat het Duits, nochtans een in de fotografiewereld heel veel gehanteerde taal, niet wordt onderwezen.

In het eerste jaar wordt uitsluitend analoog gewerkt (de basiscompetenties zwart-wit-fotografie), nadien dient volgens de commissie meer aandacht te gaan naar digitale fotografie, minder naar kleurenvergrotingen (2de jaar). In het eerste jaar waarderen de studenten en afgestudeerden de sterke begeleiding. Zij missen die begeleiding in het 2de en vooral in het 3de jaar, waar de studenten zeer vrij worden gelaten en zich individueel gaan specialiseren.

De commissie is van mening dat het inbrengen van videotechnieken in de opleiding fotografie niet de juiste keuze is geweest. Deze technieken kunnen wel relevant zijn voor het leren werken in teamverband en om de kennis van camerastandpunten te vergroten, maar hebben op de wijze waarop één en ander wordt georganiseerd geen meerwaarde voor de opleiding.

De opleiding biedt niet direct een artistieke scholing en is eerder technisch gericht. Dit laatste zou creativiteit en inhoud niet mogen uitsluiten. Wil de opleiding artistiek doorbreken dan moeten daartoe stimulansen worden ingebouwd.

De commissie vraagt om bij de aanpassing van het programma aan de bachelor/master-structuur (BA/MA) meer aandacht te besteden aan digitalisering, commercialisering, marketing en communicatie en goed te bedenken of en hoe creativiteit en artistieke scholing erin worden voorzien.

De door zegspersonen verwoorde idee om mettertijd in het derde jaar aldus drie 'afstudeeropties' te voorzien (foto, video, multimedia) lijkt de commissie momenteel niet wenselijk. Zij is immers de mening toegedaan dat dit afbreuk zou doen aan de polyvalentie van het diploma AVT-fotografie dat de afgestudeerde nu de beroepsnoodzakelijke flexibiliteit biedt, wat in de sector beter is dan een doorgedreven specialisatie.

2.3.1.7 afstudeerwerk en werkveldervaring

De opleiding legt geen verplichte stage op aan zijn derdejaarsstudenten. De afgevaardigden van het bedrijfsleven ervaren dit als een minpunt en vinden dat de opleiding echt moeite zou moeten doen om een officiële stage in te voeren en die goed te begeleiden.

De studenten mogen en kunnen wel stages doen als ze dat willen. De derdejaars zijn één dag in de week vrij en kunnen dus die dag en het hele weekend stageactiviteiten doormaken. Zij doen dit dan bij voorkeur in het kader van hun eindwerk.

Stage blijft aldus een initiatief van de student zelf. Bovendien staat 'stage' niet ingeschreven in het jaarprogramma en wordt als zodanig ook niet met studiepunten gewaardeerd.

De commissie is van mening dat de opleiding het belang van stages goed dient in te schatten en dat hiervoor een formeel kader dient uitgewerkt (studiepuntenwaardering, verzekering, begeleiding, ...) om stages in de toekomst op te nemen als een onderdeel van de opleiding.

Het afstudeerwerk vertegenwoordigt in de opleiding slechts 8 van de 60 studiepunten, hoewel de belasting voor de student zeer hoog is (volgens de studenten 40 à 50 % van hun tijd in het derde jaar).

Elke derdejaarsstudent dient daartoe zelf een onderwerp aan te brengen en het, na aanvaarding door de interne eindwerkcoördinator, zowel theoretisch als praktisch uit te diepen.

De student is verplicht een externe mentor te kiezen als binding met het werkveld. Deze mentor treedt op als externe promotor. Hij of zij dient het werk op geregelde tijdstippen te evalueren.

Uit de contacten met afgestudeerden en met het werkveld is gebleken dat deze externe promotoren een knelpunt kunnen zijn. Gevraagd wordt dat de opleiding voldoende controle uitoefent op hun bereidheid tot medewerking. Ook de begeleiding intern van de eindwerken is onderwerp van discussie. De commissie vraagt zich af of de studenten niet té vrij zijn in het kiezen van hun onderwerp.

Eén en ander vraagt om meer kwaliteitsbewaking en dus formalisering.

De wijze waarop eerst een interne en nadien een gemengde jury zich respectievelijk uitspreken over de waarde van het schriftelijke en van het praktische gedeelte van de eindwerken is goed georganiseerd en getuigt van een professionele aanpak.

De commissie betreurt dat de lesgevers theorie/ algemene vakken in het hele proces van de eindwerken niet betrokken worden, zelfs niet uitgenodigd op de eindwerkverdediging. Zij vraagt hierover een interne reflectie op te zetten, want is van mening dat ook hiermee hun betrokkenheid kan/zal bevorderd worden

2.3.1.8 internationale dimensie

Internationalisering is in de opleiding op velerlei wijze aanwezig. Internationale projecten worden er bekend gemaakt via een internationaal coördinator op het departementaal niveau en vanuit de centrale diensten van de hogeschool. In de opleiding is een verantwoordelijke aangesteld voor internationalisering. Zij neemt regelmatig deel aan de departementale vergadering internationalisering.

Derdejaarsstudenten worden uitgewisseld naar buitenlandse partnerinstellingen: wederzijdse erkenning van de behaalde resultaten via ECTS is goed uitgebouwd. De opvang en coaching van buitenlandse studenten wordt degelijk georganiseerd.

Derdejaars lopen stage in het buitenland via het Europese Leonardo project. Vaak wordt het eindwerk gekoppeld aan de stage.

De visitatiecommissie suggereert om deze internationale stages en studie-ervaringen in het tweede jaar van de opleiding te plaatsen opdat derdejaars voldoende tijd en ruimte zouden hebben voor hun eindwerk.

In de opleidingsvergadering wordt docentenuitwisseling en contactname met buitenlandse collega's gestimuleerd. Regelmatig worden gastcolleges door buitenlandse docenten verzorgd en de praktijklectoren gaan lesgeven aan buitenlandse partnerinstellingen.

Voor de tweedejaars wordt elk jaar een internationale reis georganiseerd. Ook de Fotokinabeurs wordt met de studenten bezocht.

Via deze activiteiten komt de Europese dimensie meer en meer aan bod in het curriculum. Via ICT-contacten met de partnerscholen wordt aan 'Internationalisation at Home' voor de thuisblijvers gewerkt.

Als obstakel voor de internationale uitwisselingen wordt het gebrek aan taaltraining ervaren.

De commissie suggereert om ook partnerscholen te zoeken in Nederland en Duitsland.

2.3.1.9 leersituatie: onderwijsvormen en leermiddelen

onderwijsvormen

De gehanteerde werkvormen zijn erg verschillend wat betreft de praktijkvakken enerzijds en de theorie-/steunvakken anderzijds. Het team lesgevers dat de praktijkvakken doceert maakt gebruik van innovatieve werkvormen en weet flexibel en vakoverschrijdend te werk te gaan.

Ook de taaldocenten zoeken, zij het schoorvoetend, aansluiting bij wat de studenten in de praktijk ondernemen.

E-learning (Blackboard) is een onbekende in het docententeam.

De commissie raadt aan om op gestructureerde wijze de theorie en de praktijk beter op elkaar af te stemmen en beide groepen lesgevers hiervoor warm te maken. Een en ander vraagt ook om coaching van de lesgevers ten einde innovatieve werkvormen en lesmethodes mettertijd te garanderen in de hele opleiding.

Voor het werkveld dienen de studenten over een degelijk samengestelde portfolio te beschikken. Die portfolio bewijst dat ze tijdens hun opleiding met zeer diverse opdrachten hebben leren omgaan. Het samenstellen van deze portfolio is verplicht en vraagt om begeleiding, die nu niet is voorzien.

leermiddelen

Syllabi voor alle vakken zijn voor de studenten beschikbaar. Ze zijn qua leerinhoud en didactisch concept grotendeels afhankelijk van de eigen inbreng van de docent.

De getoonde cursussen reflecteren in de meeste gevallen het contactonderwijs (hoorcolleges) waarvoor ze zijn ontworpen. Naar de toekomst toe moet zeker werk worden gemaakt van syllabi die studenten toelaten om opleidingsonderdelen meer en meer via zelfstudie te verwerken.

Implementatie van ICT bij meer opleidingsonderdelen is aangewezen.

Uit de gesprekken mocht nog blijken dat bij internationale vergelijking van de fotografie-opleidingen gebleken is dat de gevolgde trend zeker digitaal is

2.3.1.10 toetsing en evaluatie

In het Studiecontract met de student en in de Departementale aanvulling (DAS) erbij, is het examenreglement duidelijk uitgewerkt. Elk semester wordt met een examenperiode afgesloten. Een variatie aan evaluatievormen wordt gehanteerd: in het eerste jaar wordt hoofdzakelijk beoordeeld op basis van schriftelijke examens, in de andere jaren gelden voornamelijk mondelinge examens en permanente evaluatie. De wijze van beoordeling wordt overgelaten aan de vakdocent.

Het eindwerk van de derdejaars wordt gesplitst in twee delen: de teksten worden beoordeeld door een interne jury en betreffen 70 % van de te behalen studiepunten, het beeldmateriaal wordt beoordeeld door een externe jury en betreft 30 %.

Het studiecontract met de student is duidelijk opgesteld en laat de student toe van bij de start van zijn studie alle 'spelregels' te kennen waaraan hij dient te beantwoorden om zijn studie tot een goed einde te brengen.

Bij de in 2002 gehouden enquête over de tevredenheid van de studenten, wordt de evaluatie als een zwak punt aangehaald: de manier waarop studenten worden gevalueerd scoort 2.88 op een schaal van 1 (zeer slecht) tot 5 (zeer goed).

Oud-studenten merken op dat de beoordeling van de foto's van de studenten in het eerste jaar zeer 'verschillend' is. Zij vinden dat er beter zou worden gewerkt rond projecten/thema's met groepen studenten ondersteund door een lesgever.

Om de eerstejaarsstudent minder af te schrikken werden de punten vervangen door letters. Voor de studenten was het niet duidelijk op welke basis de foto's werden beoordeeld.

2.3.1.11 studie en studentenbegeleiding

Allerlei initiatieven worden genomen om geïnteresseerde studenten naar de opleiding toe te leiden (PR-materiaal, SID-IN's, infomomenten tijdens de vakantie, 'Wetenschapsdagen' voor laatstejaars ASO en TSO).

De gehanteerde studiebegeleiding en ondersteuning van de studenten is zeer goed bij de praktijkvakken. Voor de theoretische vakken dient hieraan gewerkt.

Alle aanwezige studenten stellen dat zij de studiebegeleiding als zeer positief ervaren. De drempel tussen studenten en docenten is laag.

Op maandagmorgen worden praktijkmonitoraten georganiseerd. Ze zijn goed bekend bij de studenten en worden algemeen geapprecieerd.

Volgens het ZER is een ombudsdienst/studiebegeleiding verantwoordelijk voor de coördinatie van de studentenbegeleiding in het hele departement IWT. De ombudsvrouw is per semester 4 halve dagen ter beschikking op de Campus Linkeroever. Verder kunnen de studenten steeds bij haar terecht op de Campus in Hoboken. Zij begeleidt en bemiddelt hoofdzakelijk bij moeilijke privé-situaties, verwijst door naar een therapeut indien nodig, treedt op in moeilijke student/docent-verhoudingen. Zij pleit ervoor om de studenten in de opleiding assertiever te maken en meer zelfvertrouwen te geven.

De commissie heeft ernstige twijfels omtrent het in de praktijk brengen van deze doelstellingen.

Bij de verkiezingen voor een studentenvertegenwoordiging stelde zich slechts één studente kandidaat. Zij gaat naar de studentenraad en tracht alle studenten te informeren o.m. over begeleiding en ombudsdienst. Dit blijkt bijzonder moeilijk te gaan.

2.3.1.12 studeerbaarheid en studierendement

Het slaagpercentage in het eerste jaar schommelt tussen 50 en 55 % wat overeenkomt met het gemiddelde in Vlaanderen. De grote uitval is volgens de lesgevers te wijten aan de zwakke vooropleiding in het secundair onderwijs, aan een gebrek aan inzet en aan de zeer verschillende verwachtingspatronen.

Wat de voorbereiding op tewerkstelling betreft, stelt de commissie vast dat de opleiding ondernemend is: ze organiseert informatiemomenten voor de derdejaars, onderlijnt het belang bij sollicitatie van een degelijke portfolio, geeft via de jaarlijkse tentoonstelling 'LOCO.O' afgestudeerden kansen om hun werk te tonen. Er is een departementale plaatsingsdienst, maar niet specifiek voor de opleiding fotografie; wel worden de studenten over opdrachten en jobs geïnformeerd via verschillende kanalen (gastdocenten, externe promotoren, informele contacten met oud-studenten).

2.3.1.13 afgestudeerden

De opleiding onderhoudt weinig contacten met haar afgestudeerden. Een beperkte bevraging van de afgestudeerden gebeurt wanneer zij na een jaar hun diploma komen ophalen tijdens de opendeurdag. Een algemene bevraging bij de afgestudeerden door de dienst KZ zal nog volgen.

Op de jaarlijkse opendeurdag worden de vorig jaar afgestudeerden uitgenodigd.

De commissie raadt aan om op een systematische wijze de contacten met de alumni te onderhouden.

De afgestudeerden zijn tevreden over de opleiding en vooral over de technische aspecten ervan. Als verbeterpunten wijzen ze op het ontbreken van een verplichte stage. Ook de digitalisatie en DTP-Fotoshop moeten volgens hen dringend meer aandacht krijgen. Kleurenvergroting, scheikunde en videotechnieken worden als weinig relevant voor de opleiding beschouwd.

2.3.1.14 maatschappelijke dienstverlening

Onderzoek en maatschappelijke dienstverlening zijn in deze opleiding niet systematisch uitgebouwd.

Wil de opleiding zich inzake dienstverlening en onderzoek op de kaart zetten, dan vraagt dit om het uitbouwen van een coherente visie en om het systematisch inzetten van de aanwezige expertise. Gezien de huidige workload van het personeel en het ontbreken van voldoende financiële middelen, kan zoiets niet op korte termijn gerealiseerd worden.

2.3.2 conclusies

De commissie heeft ervaren dat alle actoren tevreden zijn over de opleiding. Zij benadrukken de goede begeleiding van de studenten op praktijkvlak, maar wijzen ook op mogelijke verbeteringen aan te brengen in de samenstelling en vormgeving van het pakket theorievakken.

Alle direct betrokkenen beklemtonen dat de opleiding zich wegens een tekort aan middelen niet kan uitbouwen zoals het hoort.

Uit de gesprekken, zowel met studenten als oud-studenten, kwam naar voren dat deze opleiding als eerder duur tot zeer duur wordt ervaren.

Het gesprek dat de commissie had met de afgevaardigden uit het werkveld was positief. Afgestudeerden bezitten een degelijke vakkennis en hebben een goede reputatie, zeker in het milieu van de persfotografen. Het bedrijfsleven ervaart de opleiding als veelzijdig en degelijk, open en initiatiefrijk (deelname aan manifestaties, workshops, Fotokina, ...). De studerenden worden vertrouwd gemaakt met een brede waaier aan opdrachten.

De commissie besluit dat de opleiding een voldoende niveau behaalt.

Toch wil de commissie erop wijzen dat de opleiding en de centrale diensten van de hogeschool zich moeten bezinnen over de toekomst van deze opleiding, meerbepaald wil zij volgende verbetertrajecten aanraden:

- Inhoudelijk stelde de commissie vast dat de opleiding naar de praktijk toe de studenten goed voorbereidt op de analoge fotografiemarkt. De commissie wil er wel op wijzen dat de opleiding gedragen wordt door een team van enkelingen dat sterk informeel te werk gaat: de commissie raadt daarom aan, ter wille van de continuïteit, de geleverde arbeid en inspanningen te beschrijven en te formaliseren, en dat binnen het kader van het ingezette kwaliteitssysteem.
- De theorie- of steunvakken dienen inhoudelijk op hun relevantie voor de opleiding te worden gescreend en nieuwe werkvormen dienen gezocht, enerzijds om integratie met de andere opleidingsonderdelen te bevorderen en anderzijds om de student ervan te overtuigen dat ze in belangrijke mate bijdragen tot zijn noodzakelijke cultuur-en maatschappijvisie.
- Wat de vastgestelde initiatieven op het gebied van internationalisering betreft, waardeert de commissie het uitstekende werk in deze. Zij raadt wel aan om ook contacten te leggen met o.m. de Duitse en Nederlandse instellingen die gelijkaardige opleidingen aanbieden.
- De evolutie naar digitalisatie moet overwijd in een sneller tempo worden verder gezet : een planmatige én budgettaire aanpak is daartoe vereist.

Tenslotte is de commissie bezorgd over de impact van de centrale IKZ-toepassingen op de opleiding. Als de gekozen EFQM-methode alleen maar als een hulpmiddel wordt aangebracht en niet wordt gecommuniceerd via regelmatige contacten en gesprekken met alle opleidingsactoren, dan zal het moeilijk zijn om de nu bestaande argwaan te overwinnen.

De commissie ziet het als de taak van de directie om met medewerking van de aangestelde kwaliteitscoördinatoren alle personeelsleden ertoe te motiveren om hierin initiatieven te nemen en om aldus op korte termijn deze argwaan te doen verdwijnen.

bijlage 1

curriculum vitae van de visitatieleden

Guido Canfyn (1945) heeft een diploma van radio- en tv realisator en werkte sinds 1970 bij het Koninklijk Ballet van Vlaanderen waar hij tot 2003 technisch directeur was. Sinds 2004 is hij met brugpensioen. Hij was medestichter en eerste voorzitter van de Belgische Associatie van Scenografen en Theatertechnici, die onder meer voor een opleiding theatertechnici ijverde. In die hoedanigheid heeft hij binnen de SERV meegewerkt aan het beroepsprofiel voor theatertechnici. Hij was jurylid voor eindexamen in diverse hogescholen.

Jan Geens (1948) is doctor in de letteren en wijsbegeerte, afdeling Germaanse Filologie. Hij gaf talenonderricht aan het St.-Romboutscollege te Mechelen en was wetenschappelijk medewerker aan de UFSIA. Van 1983 tot 1997 was hij directeur van de Ham-Hogeschool te Mechelen. Sinds 1998 werkt hij als directeur internationalisering bij de Vlaamse Hogescholenraad.

Ernest Mathijs (1968) is doctor in de communicatiewetenschappen (VUB, 2000). Hij was lector op het RITS (1993-2001) en docent op de VUB (2000-2002). Hij doceert momenteel film en beeldcultuur aan de University of Wales in Aberystwyth (vnl. filmgeschiedenis, genre, en methodologie van publieksonderzoek). Hij publiceert artikels en boeken over de cinema van David Cronenberg, de Lage Landen en Lord of the Rings.

Rudi Van Den Bossche (1957) heeft een diploma regie-assistentie van het RITS. Hij startte bij de BRT als opnameleider en werkte mee aan diverse programma's (nieuws, sport, fictie, made in Vlaanderen). Sinds 1994 werkt hij als zelfstandige scenarist, regisseur en producent. .

Filip Van Cauwelaert (1950) heeft een diploma fotografie en volgde daarna beeldende kunsten aan de Academie. Hij werkte een aantal jaren bij onder meer een uitgeverij en een drukkerij vooraleer zich als zelfstandig fotograaf te vestigen. Hij is gespecialiseerd in portretten en reportages. Daarnaast zetelt hij als handelsrechter bij de Kamer van Koophandel in Brussel.

Marc Van Bilsen (1945) heeft een diploma fotografie en werkte sinds 1970 bij Agfa Gevaert aanvankelijk in de verkoop van materiaal aan vakfotografen, naderhand als verantwoordelijke voor de kwaliteitsbewaking in België, Luxemburg, Nederland en Frankrijk. Sinds 2004 is hij met pensioen. Hij is vertrouwd met kwaliteitszorg in een technische omgeving. Sinds 1975 zetelt hij als jurylid van eindwerken in diverse foto-opleidingen.

0 beschrijving van beleid en kwaliteitszorg van de opleiding

- voorstelling van de opleiding;
- beschrijving van het beleid, algemene strategie en/of doelstellingen inzake onderwijs, internationalisering, maatschappelijke dienstverlening, onderzoek, ...
- beschrijving van het kwaliteitsbeleid en van het systeem van interne kwaliteitszorg.

1 thema concretisering kwaliteitszorg in de opleiding

- concrete uitwerking kwaliteitszorg in de opleiding (enquêtes, consensusvergaderingen, evaluatie, relaties met werkveld, ...);
- meetresultaten van de opleiding vanuit het interne kwaliteitsinstrument;
- verbeterdoelen en acties vanuit de kwaliteitszorg in de opleiding;
- opvolging van de verbeterdoelen en acties vanuit de kwaliteitszorg in de opleiding;
- kwaliteitscoördinator in de opleiding (verantwoordelijkheid, draagvlak, functioneren); thema kwaliteitszorg in het opleidingsteam.

bijlage: overzicht scores, formulieren, (opvolgings)verslagen vanuit de kwaliteitszorg in de opleiding

2 thema personeel

- human Resources Management (o.a. aanstelling en/of aanwerving, allocatie, bevordering, functionering en evaluatie);
- betrokkenheid van personeel (commitment en empowerment);
- werking van het opleidingsteam (coördinatie, teamverantwoordelijkheid, draagkracht,);
- professionalisering van het personeel buiten de technische deskundigheid (ook o.a. navorming);
- technische deskundigheid van het onderwijzend personeel (vakinhoudelijk, onderwijskundig en didactisch) (ook hoe gaan wij daarmee om?, navorming, ...);
- onderzoeksdiskundigheid en/of deskundigheid in de beoefening en de ontwikkeling van de kunsten (indien van toepassing);
- technische, administratieve en organisatorische deskundigheid (ATP, ondersteunende diensten) (ook o.a. navorming).

bijlage: omvang, cijfermateriaal, samenstelling personeel (diploma, categorie, functieomschrijvingen, opdrachten), overzicht navorming personeel

3 thema materiële en financiële randvoorwaarden

- onderwijsruimten (incl. laboratoria, practica- en werkgroep ruimten, ateliers,);
- mediatheek;
- computerfaciliteiten;
- beschikbare werkmiddelen;
- studenten- en docentfaciliteiten.

bijlage: cijfermateriaal

4 thema onderwijsdoelstellingen

- onderwijsvisie van de opleiding;
- afstemming van de onderwijsdoelstellingen van de opleiding op het hoger onderwijs;
- afstemming van de onderwijsdoelstellingen van de opleiding op het werkveld.

bijlage: beroeps- en/of opleidingsprofiel, onderwijsvisie en/of onderwijsdoelstellingen

5 thema opleidingsprogramma: opbouw en inhoud

- concretisering van de onderwijsdoelstellingen in het opleidingsprogramma;
- de aandacht in het opleidingsprogramma voor de vaardigheden die het maatschappelijk en beroepsmatig functioneren ondersteunen;
- actualiteitsgehalte van het opleidingsprogramma;
- sequentiële opbouw en coherentie van het opleidingsprogramma;
- aandacht voor de karakteristieken van de studenteninstroom;
- aanbod en structuur van flexibele leerwegen in het opleidingsprogramma;
- het niveau en de inhoud van de opleidingsonderdelen.

bijlage: opleidingsprogramma en studiegids van de opleiding

6 thema afstudeerwerk en/of werkveldervaring

- opvatting(concept), inhoud en niveau;
- begeleiding (o.a. duidelijkheid regelingen en voorzieningen);
- beoordeling (gehanteerde criteria en wijze van beoordeling);
- relatief gewicht in de opleiding.

bijlage: stagecontract, stagebeoordelingfiche, lijst van stageplaatsen, gebruikte handleiding en/of afspraken bij begeleiding en beoordeling van afstudeerwerken

7 thema internationale dimensie

- integratie van de doelstellingen van het internationaliseringbeleid in de opleiding;
- de internationale dimensie in de opleiding;
- participatiegraad van de studenten aan internationale programma's;
- internationale contacten van het personeel met terugkoppeling naar het onderwijs;
- samenwerking met buitenlandse instellingen.

bijlage: cijfergegevens internationalisering (studenten, personeel, take-up rate, begroting, uitgaven,)
internationalisering

8 thema leersituatie

8.1 onderwijsvormen

- de verschillende onderwijsvormen (hoorcollege, werkgroepen, projectwerk, practica, zelfstudie,)
(concept, geschiktheid in relatie tot doelstellingen, didactisch niveau);
- innovatieve onderwijsvormen;
- proportie contacturen-zelfstudie-andere onderwijsactiviteiten.

8.2 leermiddelen

- de verschillende onderwijsmiddelen (syllabi, handleidingen, cursussen, didactische hulpmiddelen, ...)
(in relatie tot doelstellingen en kwaliteit);
- inschakeling van innovatieve leermiddelen in de opleiding (o.a. ICT).

bijlage: proportie contacturen-zelfstudie-andere onderwijsactiviteiten, onderwijsreglement en/of -regeling en/of -procedure wijziging onderwijsvormen en leermiddelen

9 thema toetsing en evaluatie

- de verschillende evaluatievormen (concept, in relatie tot de doelstellingen van de opleidingsonderdelen en de opleiding als geheel, gerichtheid van de evaluatie op het toetsen van kennis, inzicht, vaardigheden en attitudes, moeilijkheidsgraad);
- criteria en wijze van beoordeling door de evaluatoren;
- criteria en wijze van beoordeling van de examencommissie;
- organisatie van toetsen en examens;
- transparantie van de evaluatie.

bijlage: examenreglement en/of regeling

10 thema studie- en studentenbegeleiding

10.1 studenteninstroom

- instroomprofiel (ook zijdelings);
- instroombegeleiding;
- voorlichting aan abiturienten/aspirant-studenten;
- activiteiten ten aanzien van de aansluiting secundair - hoger onderwijs.

10.2 studiebegeleiding en studentenbegeleiding

- studiebegeleiding tijdens het eerste jaar;
- studiebegeleiding/advies tijdens het vervolg van de opleiding;
- communicatie van de onderwijsdoelstellingen, onderwijs- en examenreglement/ regeling;
- psychosociale begeleiding;
- studentenparticipatie;
- ombudsfunctie.

bijlage: cijfergegevens instroomprofiel en instroombegeleiding, folders en cijfergegevens studie- en studentenbegeleiding, decretaal rapport studiebegeleiding eerstejaars

11 thema studeerbaarheid en studierendement

- studierendement en studiebelemmerende of studiebevorderende factoren en maatregelen (per studiejaar/startmodules en voor de hele opleiding);
- studietijd (verdeling over en binnen de opleiding, wijze en opvolging studietijdmeting, overeenstemming begrote en reële studietijd).

bijlage: slaagcijfers alle studie jaren/modules en gemiddelde studieduur, cijfergegevens begrote en reële studietijd

12 thema afgestudeerden

- voorbereiding van de afgestudeerde op de instap in het werkveld (uitstroombegeleiding inbegrepen);
- contacten tussen de opleiding en de afgestudeerden (o.a. alumniwerking);
- waardering voor de afgestudeerden door het werkveld;
- tevredenheid van de afgestudeerden over de opleiding.

bijlage: materiaal uitstroombegeleiding en alumniwerking, rapport tevredenheidmeting bij afgestudeerden

13 thema maatschappelijke dienstverlening

- maatschappelijke dienstverlening verweven met de opleiding (concept, beleidsdoelstellingen, bijdrage tot beleidsdoelstellingen, verwevenheid met onderwijs, kwaliteitszorg maatschappelijke dienstverlening);
- organisatie, middelen en ondersteuning van de opleidingsgebonden maatschappelijke dienstverlening.

bijlage: visie en/of beleidsdoelstellingen maatschappelijke dienstverlening, overzicht maatschappelijke dienstverlening, begroting projecten maatschappelijke dienstverlening, resultaten uit kwaliteitszorg

14 thema onderzoek

- onderzoek verweven met de opleiding (concept, beleidsdoelstellingen, bijdrage tot beleidsdoelstellingen, verwevenheid met onderwijs o.a. via actieve deelname studenten, kwaliteitszorg onderzoeksprojecten);

- organisatie, middelen en ondersteuning opleidingsgebonden onderzoek.

bijlage: overzicht onderzoeksprojecten, begroting onderzoek (personeel/taakbelasting, uitrusting, werking), tussentijdse en/of eindverslagen, gebruikerscommissies, resultaten uit kwaliteitszorg)

15 thema beoefening en ontwikkeling van de kunsten (indien van toepassing)

- de beoefening en ontwikkeling van de kunsten in de opleiding (beleidsdoelstellingen, bijdrage tot de realisatie van de doelstellingen, verwevenheid met onderwijs, kwaliteitszorg beoefening en ontwikkeling kunsten);
- organisatie, middelen en ondersteuning van de beoefening en ontwikkeling van de kunsten.

bijlage: overzicht beoefening en ontwikkeling kunsten in de opleiding, resultaten uit kwaliteitszorg

dag 1

09.00 - 10.00	algemeen directeur, departementshoofd, centrale KZ coördinator
10.00 - 11.00	opleidingscoördinator, KZ coördinator van de opleiding
11.00 - 12.30	eerste rondgang
12.30 - 13.30	lichte werklunch ter plekke in beperkte kring
13.30 - 14.30	studenten 1 ^{ste} en 2 ^{de} jaar min. 5 max. 10 (inclusief studentenvertegenwoordiging, verschillende instroom, M en V, generatie en niet-generatiestudenten, verschillende afdelingen)
14.30 - 15.30	studenten 3 ^{de} jaar max. 10 (inclusief studentenvertegenwoordiging, verschillende afdelingen)
15.30 - 16.15	studiebegeleiding en ombudsdienst
16.15 - 16.45	vertegenwoordigers ATP
16.45 - 17.30	inzage werkdocumenten
17.30 - 18.45	afgestudeerden min 5 max. 10 uit de laatste 4 afstudeerjaren (verschillende afstudeerrichtingen, tewerkgesteld in verschillende sectoren, verschillende functies)
18.45 - 19.30	vertegenwoordigers van het werkveld (inclusief stagementoren)
19.30	hapje en drankje met de aanwezigen

dag 2

09.00 - 10.00	docenten algemene vakken - theorievakken die een representatief beeld geven van de opleiding min. 5 max. 10, verschillende afdelingen
10.00 - 11.00	docenten specialisatievakken representatief voor de opleiding, min. 5 en max. 10, verschillende afdelingen
11.00 - 11.45	verantwoordelijke internationalisering en stagebegeleiding
11.45 - 12.30	opleidingscoördinator
12.30 - 13.30	lichte werklunch ter plekke in beperkte kring
13.30 - 14.00	vrij spreekuur
14.00 - 15.00	tweede rondgang (klassen en labo's in werking) (*)
15.00 - 16.30	intern overleg
16.30 - 17.00	mondelinge rapportering

(*) De tweede rondgang werd voorzien in Erasmushogeschool Brussel (verschillende locaties) en in de Hogeschool voor Wetenschap & Kunst (praktijkruimtes enkel beschikbaar in de tweede helft van de week).

bezoekdata

Erasmushogeschool Brussel	26 en 27 mei 2003
Hogeschool voor Wetenschap & Kunst	13 en 14 mei 2003
Karel de Grote-Hogeschool	20 en 22 mei 2003